Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 31 (1031) ♦ Четвер, 16 лютого 1995 року ♦ Ціна договірна

На АПК знову крапнуло. Цього разу — 150 млн. доларів

Верховна Рада України підтримала пропозицію Кабінету міністрів щодо виділення сільському господарству 150 млн. доларів за рахунок коштів реабілітаційного кредиту Всесвітнього банку реконструкції і розвитку «відповідно до умов надання кредиту».

Як повідомляє кореспондент «Інтерфаксу-Україна», у постанові парламенту встановлено обсяг закупівлі зерна у 1995 році для потреб державного фонду. 10 млн. тонн буде оплачено із «загальних асигнувань державного бюджету на 1995 рік».

Визначено також, що в лютому — квітні до 50% ...ожової вартості зерна буде оплачено сільгоспвиробникам як аванс для закупівлі палива, добрив, пестицидів.

Нацбанкові України й комерційним банкам доручено «відкрити кредитну лінію для сільгоспспоживачів під заставу продукції майбутнього врожаю». Постанова також зобов'язує вищезазначені банки «пролонгувати погашення заборгованості за кредитами».

Згідно з постановою, звільняються від сплати митного збору ресурси критичного імпорту, які завозяться безпосередньо сільгоспвиробникам.

Сільгоспвиробникам дозволено також переробляти залишки сировини на спирт. При реалізації спирту й продуктів його переробки сільгоспвиробники звільняються від сплати акцизного збору за умови купівлі матеріально-технічних ресурсів критичного імпорту.

Австрія активно сприятиме

вступові України до Європейського співтовариства. Про це заявив під час зустрічі з Головою Верховної Ради України Олександром Морозом голова комісії австрійського парламенту з питань європейської інтеграції, член правління австрійського концерну «Макулан Холдінг» Курт Хайндль.

(Закінчення на 2-й стор.).

Ринок — це вибір. А вибирати завжди нелегко

ТИМ БІЛЬШЕ, коли йдеться про приватизацію того чи іншого підприємства, що, звичайно, пов'язано з певним ризиком. Тож дуже часто керівники підприємств воліли б залишатися на утриманні в держави, одержуючи дотації та різноманітні пільги, ніж «крутитися» самостійно.

Члени трудових колективів також висловлюють сумніви щодо доцільності приватизації, хоча іноді по півроку не отримують зарплати. Але рано чи пізно вибір доведеться робити. І чим далі, тим важчий він буде, бо тягар державної власності для бюджету стає щораз непосильнішим.

У той самий час досвід акціонерного товариства «Хмельницька макаронна фабрика», приватизованого в 1993 році, доводить доцільність приватизації. Сьогодні підприємство має стабільний прибуток, більша частина якого інвестується в розвиток підприємства, а менша — на заохочення робітників. Нині частка зарплати у собівартості продукції становить 30 відсотків, щоквартально, крім зарплати, робітники отримують дивіденди.

Про те, як отримувати свою частку власності, читайте на 16-й сторінці.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Емісія у 25 трильйонів карбованців відповідає курсові уряду, —

вважає перший віце-прем'єр України Віктор Пинзеник, — вона повністю вписується в основні параметри урядової політики.

Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» у пресслужбі Мінекономіки, В. Пинзеник заявив, що «уряд одержав дозвіл на емісію під 5% дефіциту бюджету, який ще треба затвердити».

«П'ятивідсотковий дефіцит бюджету — це 201 трильйон карбованців», — сказав перший віце-прем'єр, додавши, що «160 трильйонів треба буде покривати емісійним шляхом».

В. Пинзеник не виключає, що дефіцит бюджету в першому кварталі буде більшим, аніж середньорічний, бо «саме на перший квартал припадає найбільше навантаження, в основному, через різні дотації».

Між тим, міністр економіки України Роман Шпек повідомив агентству «Інтерфакс-Україна», що уряд, вірогідно, розгляне проект бюджету на 1995 рік вже найближчим часом.

Постанову Верховної Ради про первинну кредитну емісію читайте на 3-й стор.

Шукаємо місця під сонцем пустелі

Як повідомив позавчора на прес-конференції міністр машинобудування, ВПК та конверсії Віктор Петров, 19—23 березня Україна візьме участь у щорічній міжнародній виставці озброєнь «Айдекс-95». У місті Абу-Дабе (Об'єднані Арабські Емірати) Україна — вперше як самостійний виробник — представить 200 експонатів, виготовлених 50 підприємствами. Зокрема, пропонуватимуть новинку — танк Т-84, пристосований для використання в умовах пустелі. Його сконструйовано і виготовлено на Харківському заводі імені Малишева. Також будуть представлені вироби морського приладобудування, інженерна техніка тощо.

Як запевнив журналістів Віктор Петров, військова промисловість України має величезні можливості, і завдання полягає в тому, щоб в умовах жорсткої конкуренції на світовому ринку озброєнь знайти своє місце.

Дифтерія забрала дітей

В Ужгородській лікарні померла від дифтерії вже друга дитина сім'ї А., одинадцять членів якої захворіли на цю страшну хворобу.

Багатодітна сім'я А. проживає в гуртожитку. Вона сповідує одну з християнських релігій і неодноразово відмовлялась від профілактичних щеплень. Саме останній фактор, на думку фахівців, та несвоєчасне звертання по допомогу і призвели до трагічного фіналу.

У номер!

• *Київ*

Австрія активно сприятиме

(Початок на 1-й стор.).

Під час зустрічі досягнуто домовленості щодо створення спільної міжпарламентської групи з розвитку ділового співробітництва двох країн, ініційованого австрійською стороною.

К. Хайндль звернув увагу української сторони на деякі проблеми, з якими стикається у ході своєї діяльності в Україні фірма «Макулан Холдінг». «Наша фірма працює у багатьох країнах СНД, але таких труднощів немає ніде», — заявив він.

Олександр Мороз запевнив Курта Хайндля, що, незважаючи на певні проблеми, фірма «Макулан Холдінг» не пошкодує про те, що прийшла в Україну, а питання спорудження міжнародного офісно-готельного центру в Києві буде уважно розглянуте в Комісії Верховної Ради України у закордонних справах і зв'язках з СНД.

Візит Прем'єр-міністра Естонії Андреса Таранда

У Києві з офіційним візитом перебуває урядова делегація Естонії на чолі з Прем'єр-міністром Андресом Тарандом. У ході візиту відбулися зустрічі у міністерствах економіки та зовнішньоекономічних зв'язків. Увечері, в Маріїнському палаці, Андрес Таранд мав розмову з Прем'єр-міністром України Віталієм Масолом, під час якої порушувалися питання про можливості піднесення українсько-естонських відносин на якісно новий рівень, налагодження економічного співробітництва між нашими країнами. За результатами візиту підписано відповідні документи.

• *Москва*

Безпека — проблема загальна

У Москві пройде нарада представників зовнішньополітичних відомств кількох країн СНД, що знаходяться в його європейській частині, на якій передбачено обговорити питання безпеки в європейському регіоні.

За словами начальника управління інформації МЗС Юрія Сергеєва, підписання будь-яких документів не планується. А основна мета наради — обмін думками. Українська делегація візьме участь в ній як «активний спостерігач».

Очолить її перший заступник міністра закордонних справ України Борис Тарасюк.

Цілком таємно

Російський Тихоокеанський флот затопив «у заданому районі Японського моря, поблизу узбережжя Примор'я, майже 600 тонн списаних боєприпасів», — повідомило агентство ІТАР-ТАРС. До них належать списані артилерійські снаряди й авіабомби. Ця акція проводилася в умовах підвищеної секретності. В район затоплення декілька днів тому відправився транспортний корабель «Вологда».

• *Севастополь*

Звільнено від заборгованості

Анульовано борг Севастополя державному бюджету України в розмірі 1. 367,8 млрд. крб. Місту буде надано позичку на 750 млрд. крб. для погашення заборгованості в зарплаті та на комунальні послуги.

Цього рішення було досягнуто в ході щойно завершеного візиту до Києва голови Севастопольської міськради Віктора Семенова.

Рішенням Кабінету міністрів України також анульовано заборгованість міських установ, які фінансуються з місцевого бюджету, а також заборгованість підприємств житлово-комунального господарства за тепло- та электроенергію, одержану від підприємств Міністерства енергетики України на суму 63,5 млрд. крб. Також було досягнуто домовленості про збільшення поставок до Севастополя природного газу.

Парламентська хроніка

ПРО ІНЦИДЕНТ, ЯКОГО КРАЩЕ Б НЕ БУЛО

Денне засідання 14 лютого

ДЕННЕ засідання Верховної Ради України розпочалося з обговорення проекту закону про внесення змін, доповнень до деяких законодавчих актів з питань охорони навколишнього середовища.

Мова велася, в основному, щодо захисту морських ресурсів від забруднення і визнання міри покарання за такі дії як наших громадян, так і громадян інших країн.

Без особливих проблем цей проект закону було прийнято у першому читанні.

Зате в залі заштормило, коли розпочалося слухання питання про факти порушення прав народних депутатів України.

Оскільки про ці факти вже повідомляли засоби масової інформації, немає потреби ще раз до них детально повертатися. А от реакція депутатів під час обговорення їх була досить строката — від украй «революційних» до виважених і взагалі заспокійливих. Причому цього разу тональність виступів фактично не залежала від партійної чи фракційної приналежності народних депутатів.

Наведу лише фрагменти двох характерних, на мій погляд, виступів, що прозвучали в залі.

Голова Комісії з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності депутатів Петро Шейко, доповідаючи з цього питання, сказав:

— Думаю, переважній більшості присутніх у цьому залі і за його межами хотілося б, щоб інциденту, який ми сьогодні змушені обговорювати, взагалі не було. Бо він не потрібен нікому. **Але позаяк він усе-таки стався, ми маємо дати не лише правову, а й морально-етичну оцінку, зрозуміти, що постає за цим: прикре непорозуміння чи свідоме ігнорування конституційних прав депутатів, спроба обмежити їх в адміністративному порядку?**

Комісія впевнена, що більшість із нас розцінили б те, що сталося, як випадок, коли молодий політик в адміністрації Президента визнав помилки службових осіб, структури, яку він очолює, вибачився перед депутатами. **Це було б розумно і не применшувало його авторитету в очах громадян, бо не помиляються лише небіжчики.**

Але, на жаль, глава адміністрації Президента Дмитро Табачник не тільки не спробував пригасити конфлікт, а навпаки, переклав усю відповідальність з нього на депутатів, зневажливо висловився про них, як і про всю Верховну Раду, яка нібито нічим більше не займається, як тільки шукає приводу для конфронтації.

Не шукаємо ми конфронтації і сьогодні, коли обговорюємо цю проблему. Але насторожує той факт, що Президент України, гарант Конституції, теж не відреагував належним чином на її порушення з боку своєї адміністрації.

Не може не хвилювати нас і те, що на засідання Координаційної ради не допустили саме тих депутатів, які вийшли на слід конкретних злочинців, ниточки від яких тягнуться і до вищих ешелонів влади.

Мова не про те, щоб використати цей інцидент проти Президента, а про те, щоб уберегти наші, ще дуже хиткі демократичні завоювання від можливої узурпації влади з боку будь-яких адміністративних структур.

Ми не можемо допустити, щоб між Президентом і Верховною Радою, Президентом і Кабінетом міністрів постала стіна і щоб крізь цю стіну могли просочуватися лише ті, хто в даний момент бажаний тим чи іншим чиновникам. А дискредитований парламент став би звичайною машиною для голосування.

Якщо таке станеться, ми будемо мати, як і раніше, лише видимість, а не справжню демократію.

А ось думка народного депутата України Наталії Вітренко:

— **Ми справді схвильовані цим інцидентом, бо він свідчить про те, що Україні загрожує диктатура. Коли депутати комусь не до вподоби і їх не допускають, куди треба, не дають контролювати той чи інший процес, це свідчить про те, що вся влада згущується навколо купки, невеликої купки людей.**

Ми сподіваємось, що цей інцидент буде уважно розглянуто Президентом і Головою Верховної Ради, який візьме цю постанову під свій контроль.

Вважаю, принижено тут також гідність нашого Президента. Народ України обирав Леоніда Кучму, а не Дмитра Табачника, і ніхто не давав йому права так діяти, так розпоряджатися своїм статусом.

Не відкидаючи того факту, що права депутатів справді були порушені під час інциденту, народні депутати В. Чорновіл, О. Лавринович вважали за недоцільне заходити аж надто далеко в аналізі роботи адміністрації Президента і прагнули розмову спустити, по суті, на гальмах.

Зрештою, народні депутати не дійшли чіткого висновку і вирішили ще попрацювати над проектом постанови з цього питання.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Якби всі ми жили в горах

Ранкове засідання 15 лютого

З НАГОДИ річниці виведення радянських військ з Афганістану ранкове засідання розпочалося з вшанування хвилиною мовчання пам'яті загиблих в гарячих горах і долинах Афганістану.

Потім депутати повернулися до гір українських — обговорення у другому читанні законопроекту про надання статусу гірських населеним пунктам України. Як і слід було очікувати, особливою активністю відзначалися депутати з Чернівецької, Закарпатської, Львівської областей, де є високогірські населені пункти. Образно кажучи, боротьба ішла за кожен метр висоти розташування населеного пункту над рівнем моря, що було визначальним при наданні населеному пункту статусу гірського. Зійшлися на 500 метрах: якщо на такій висоті розташоване над рівнем моря село чи селище і відповідає трьом передбаченим законом ознакам, то воно матиме певні пільги... Інша річ, де вишукувати кошти для надання цих пільг. Після деяких дебатів депутати прийняли закон у цілому, але у постанові про введення його у дію зазначили, що через два роки Кабінет міністрів має внести зміни до цих критеріїв.

Під час постатейного розгляду цього закону, як правило, не голосували в середньому 80 депутатів. Таке враження, що вони активізувалися б, коли б уся Україна була високогірською державою.

Після прийняття цього закону народні обранці внесли доповнення до Закону «Про підприємництво», щодо ліцензування діяльності в електроенергетиці та інших галузях. Потім розпочали обговорення законопроекту «Про донорство крові та її компонентів».

Анатолій БЕНЬ.

Постанова
Президії Верховної Ради України

Про проведення парламентських слухань

Президія Верховної Ради України **постановляє:**

1. Погодитися з пропозицією постійної Комісії Верховної Ради України з питань науки та народної освіти про проведення парламентських слухань з порядком денним «Про стан освіти в Україні».

2. Запросити на парламентські слухання керівників міністерств і відомств, заступників Голови Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських Рад народних депутатів, які ведуть питання освіти, начальників обласних, Київського і Севастопольського міських управлінь освіти.

3. Рекомендувати постійним комісіям Верховної Ради України до проведення парламентських слухань ознайомитися з роботою загальноосвітніх шкіл, профтехучилищ та вищих навчальних закладів за порядком, запропонованим постійною Комісією Верховної Ради України з питань науки та народної освіти.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ,10 лютого 1995 року.

У комісіях Верховної Ради

Україна захищає своїх дітей

ВІДОМО, що діти нині стають не тільки об'єктом любові, а й визиску, наживи, торгівлі.

Про це йшлося на засіданні постійної Комісії Верховної Ради з **питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин.** Констатувалося, що як внаслідок недосконалості законодавства, так і через несумлінність деяких державних чиновників, донедавна тривало вивезення українських дітей за межі держави. Їхня подальша доля викликає тривогу.

Так, у січні 1992 року з Тернопільської області до США на оздоровлення виїхало 124 дитини: сироти, ті, хто залишився без опіки батьків (частина цих дітей мала значні фізичні вади).

55 дітей досьогодні не повернулося додому. Цих хлопчиків та дівчаток намагаються усиновити (удочерити) американські родини, в тому числі й українського походження. Звичайно, у такий спосіб могло б здійснитись те, що не завжди вдається зробити нашій державі, і діти могли б вирости повноцінними особистостями. Але усиновлення (удочеріння) має відбуватися згідно з законом, а в цьому разі наш закон недосконалий і той порушується.

Депутати висловили, з одного боку, стурбованість долею дітей, можливістю їх виховання та всебічного розвитку, а з іншого, тим, що порвуться їхні зв'язки з Батьківщиною (щоб, борони Боже, не стали яничарами!). Але треба зважити й на те, що законодавства деяких країн передбачає таємницю усиновлення.

На засіданні комісії називали різну кількість дітей, які були усиновлені іноземними громадянами за останні чотири роки, а саме: 800 і 477. Правда, разюча розбіжність?! Комісія ухвалила доповісти Президії Верховної Ради про негаразди у цій сфері і активно працювати на те, щоб уже в цьому місяці внести відповідні зміни і доповнення до законодавства.

Можна сподіватися, що втручання депутатів виправить становище, а Президія доручить виконавчій владі суворо дотримуватись закону щодо своїх маленьких громадян.

Хоч як нам тепер важко, та все ж можна порадіти за свою Батьківщину, що сама, спинаючись на ноги, знаходить в собі сили захистити своїх дітей.

Тамара ПАХОЛОК.

Життя Рад

ОБІЦЯЛИ ВИБОРЦЯМ — ТРЕБА ВИКОНУВАТИ

***ВЖЕ ЧОТИРИ МІСЯЦІ** працюють новообрані голови місцевих Рад Херсонщини, очолювані ними виконкоми. У місцевій пресі з'являються заяви з приводу їх діяльності. Одні вважають, що нова влада здатна переломити ситуацію, інші занепокоєні відсутністю, на їх думку, рішучих кроків. На чому грунтуються полярні погляди?*

Олександр ТКАЛЕНКО, голова Херсонського крайового Руху:

— Ми вручили свою заяву обласній Раді, виклали свою позицію. Це добре, що до влади прийшли нові люди. Але сьогодні важко сказати, чи здатні вони поліпшити ситуацію. Адже спливають місяці, а й досі до кінця не сформовано виконавчу владу в області, та й не тільки в області. Важко помітити якісь реальні кроки щодо втілення в життя передвиборчих обіцянок. Вийшло так, що програми кандидатів, які боролися за найвищі крісла в області, були надто розтягнуті в часі. І тепер, коли треба діяти, тільки розробляють конкретні плани виведення економіки з кризи. Херсонщина в цьому відстає від інших областей. В Одесі, наприклад, нинішній мер Гурвіц накреслив собі чітке завдання на перші 100 днів головування. І, кажуть, програму успішно реалізовує. Нехай не ображається голова обласної Ради Віталій Жолобов, але для Руху він і досі є певною загадкою. Ми не знаємо, чи це справжній реформатор, чи, вибачте, доля подарувала нам кота в мішку. Назву лише одну проблему. Скільки говорилося про необхідність посилення боротьби зі злочинністю, у тому числі й шановним переможцем на виборах, а ситуація мало змінилася. Як сиділи на ринку любителі валютних операцій з Кавказу, так і сидять. Зате бабусь, які приходять сюди щось продати, щоб якось прожити, міліція дуже ганяє. Ми пропонуємо влаштовувати «круглі столи» з представниками політичних партій і органами влади, щоб обговорювати шляхи стабілізації у всіх сферах життя, вирішення першорядних питань. Оскільки всі ми пливемо в одному човні, то слід шукати узгоджених дій.

Леонід СМУТЧЕНКО, голова постійної комісії облради з агропромислового комплексу і соціального розвитку села:

— Депутатам імпонує, що до виконавчих структур приходять нові люди. На сесії Ради, на мій погляд, прийнято продуману структуру виконкому, відділів, управлінь, органів. Обласна Рада повертається обличчям до запитів селян. За цей час дещо вже зроблено, проаналізовано наявність хлібних ресурсів в області, через Президента України наш голова Ради добився, щоб на Херсонщині, враховуючи наслідки посушливого року, все-таки залишився торішній резервний фонд — 180 тисяч тонн хліба. З цим додатком жителі нашого краю доживуть до нового врожаю. Ми, як не дивно, маючи непогані можливості для виробництва круп, завозимо їх від харків'ян і полтавців. Вивчивши проблему, Жолобов погодився виробничі потужності малоефективного місцевого пивзаводу переобладнати для випуску круп. Відчутна ініціатива виконкому і щодо забезпечення Херсонщини енергоресурсами. Вже двічі в область з Тюмені завозили по 50 тисяч тонн дизельного палива, на підході ще 150 тисяч тонн нафти. Усе це вдається одержувати в обмін на продовольство.

Водночас погоджуюся з опонентами щодо того, що нова влада діє повільно. Після відомого Указу Президента України про боротьбу зі злочинністю змін на краще не бачимо. Хоч в області, якщо не помиляюсь, тисяч сім штатних міліцейських працівників (тобто, величезна армія у порівнянні з минулими роками), злочинці почувають себе на Херсонщині затишно. Далеко ходити за прикладами не варто. У нашому Білозерському районі в одного фермера забрали 12 тонн вирощеної ним цибулі. Приїхали якість «гастролери», примусили самого фермера вантажити цю цибулю у візок. Ніхто їх не знайшов і досі. Рішучіше слід воювати з бюрократами, в апараті обласної Ради теж. Як і раніше, дістатися по телефону до перших керівників складно, бо ці спроби блокують секретарки. Часом хороші рішення лягають під сукно. Але, попри всі негаразди, упевнений: нова влада на правильному шляху, виконає обіцянки виборців.

Записав Іван КАЛИНИЧЕНКО, кореспондент «Голосу України».

Херсонська область.

З пошти

НЕЗАКОННИЙ ГОЛОВА?

Під час виборів голови сільської Ради в селах Микольському та Золотарівці Світловодського району Кіровоградської області було стільки порушень, що навіть не всі помістилися в позовній заяві до народного суду. На зауваження спостерігачів від громадських організацій і довірених осіб одного з інших кандидатів на посаду голови сільради — В. Симоновського — ні сам В. Томев, ні члени комісії не реагували.

Рішенням районного народного суду від 23 липня 1994 року вибори визнано незаконними, а їх результати скасовано. Але В. Томев і досі «править», на свій розсуд карає та милує, залякує прихильників своїх опонентів. Мало того, він запевняє, що ніякого суду не було, що то все плітки.

Скориставшись своїми правами, В. Томев направив касаційну скаргу до обласного суду. Що він вирішив — не знаємо. До нас дійшли чутки, що обласний суд направив справу до Верховного суду України. Так це чи ні — не знаємо, бо ніхто нас про це не повідомив. Повторні вибори районна Рада не призначає. Люди вже зневірилися, що може перемогти правда. Звертаємося до вас як до шанованої в Україні газети і як до останньої інстанції із запитанням: чи переможе в нашій молодій державі Закон, чи й далі вершитимуть долі люди томеви?

Р. МЕЛЬНИКОВА, С. МАЛЬЦЕВ, М. КОМИШАН, свідки, які проходили у справі в суді 23.07.94 року.

Від редакції.

То на чиєму боці правда? Потребує відповіді й таке запитання: чому не виконується рішення райсуду? Прокоментувати цього листа ми попросили завідувача відділу з питань діяльності Рад секретаріату Верховної Ради України В. Волинця.

— Лист спірний, — сказав Віктор Іванович. — Районний суд міг визнати вибори недійсними, а обласний — відмінити його рішення. Якщо люди оскаржують рішення районного суду, то вища судова інстанція в порядку нагляду або визнає це рішення, або відміняє його.

Я не можу докладно коментувати цього листа без перевірки. Ми відправимо на місце свого представника і тільки після цього прийматимемо рішення.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про первинну кредитну емісію Національного банку України у лютому 1995 року

Враховуючи прогнозований розмір дефіциту державного бюджету України на 1995 рік і недостатність неемісійних джерел його покриття, до розгляду питання у Верховній Раді України про Державний бюджет України на 1995 рік та Основні напрями грошово-кредитної політики Національного банку України на 1995 рік, Верховна Рада України **постановляє:**

1. На прохання Кабінету Міністрів України і Національного банку України дозволити Національному банку України здійснити первинну кредитну емісію у лютому 1995 року в обсязі 25 трлн.крб. з встановленням кредитної «стелі» у розмірі 189 трлн.крб. станом на 1 березня 1995 року.

2. Спрямувати кошти кредитної емісії в обсязі 22,5 трлн.крб. на покриття поточного дефіциту державного бюджету України, у тому числі:

а) надання авансу виробникам сільськогосподарської продукції відповідно до держконтракту 5,0 трлн.крб.

б) компенсація витрат на будівництво соціально-культурної сфери на селі 5,0 трлн.крб.

в) на забезпечення заходів по соціальному захисту населення 12,5 трлн.крб.

у тому числі:

— на виплату заробітної плати працівникам бюджетних установ, які фінансуються з державного бюджету 4,8 трлн.крб.

— надання фінансової підтримки у вигляді позичок для своєчасної виплати заробітної плати працівникам соціально-культурних закладів, які фінансуються з місцевих бюджетів 4,1 трлн.крб.

— на виплату пенсій військовослужбовцям, звільненим в запас, 2,5 трлн.крб.

— на компенсацію різниці у цінах на газ, що споживається населенням, 1,1 трлн.крб.

3. З метою поліпшення стану ліквідності банківської системи дозволити Національному банку України спрямувати кошти первинної кредитної емісії в обсязі 2,5 трлн.крб. для продажу на кредитних аукціонах Національного банку України.

4. Встановити, що Національний банк України видає кредити на покриття дефіциту державного бюджету України виключно відповідно до показників, затверджених Верховною Радою України.

Всі кредити Національного банку України, отримані урядом, підлягають зарахуванню до Державного бюджету України.

5. Національному банку України надавати кредити уряду за офіційною обліковою процентною ставкою.

6. Запропонувати Національному банку України відповідно до статті 13 Закону України «Про банки і банківську діяльність» здійснювати регулювання рівня процентних ставок банківських та інших фінансово-кредитних установ України з метою стримування росту процентних ставок і стимулювання розвитку виробництва і збільшення інвестицій.

7. Контроль за цільовим використанням коштів первинної кредитної емісії покласти на Комісію Верховної Ради України з питань бюджету та Комісію Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності.

Названим комісіям при розгляді проекту Державного бюджету України на 1995 рік доповісти Верховній Раді України про виконання урядом і Національним банком України цієї Постанови.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ,
8 лютого 1995 року.

У фракціях і групах

ЗА ЗЕМЛЮ ПЛАТИТИМУТЬ УСІ

***ЦЬОГО РАЗУ** депутатська група «Аграрники України» проводила своє засідання разом із Комісією з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та соціального розвитку села. Адже слухалось стрижневе питання для селян: хто й скільки платитиме за користування землею і як зробити, щоб ці кошти йшли тільки за прямим призначенням — на відтворення самої землі. Обговорювалась ця проблема в контексті проекту Державного бюджету України на нинішній рік.*

Те, що земля — це основний засіб виробництва і за нього, як і скрізь, треба платити, всім зрозуміло. Однак виникають одвічні проблеми: скільки й кому? Адже стригти під один гребінець усіх не можна: на селі живуть і пенсіонери, і інваліди війни. Та й військові в нас на особливому рахунку, а землі вони забирають немало.

На засіданні лунали голоси: військових звільнити від плати за землю. Інші заперечували: для того, щоб вони відповідально ставилися до основного багатства держави, треба, щоб і вони платили. Зійшлися на тому, що військові платитимуть 50 відсотків земельного податку.

Щодо пільговиків, то тут спочатку домінувала думка — хто й скільки платитиме за землю на селі, визначати має сільська Рада. Однак почулися побоювання, що принцип «сват, брат, кум» там ще дуже живучий, а отже, долю всіх має визначати тільки загальний Закон. Остаточне рішення поки що відклали.

Однодумцями члени фракції і комісії були в тому, що земельний податок має бути єдиним. Тобто замість десятків різних податків, які платить селянин, повинен бути один, який увібрав би всі інші, а саме — земельний. Однак це тільки перспектива. Сьогодні через поспішність із прийняттям бюджету житиме поки що старий принцип.

Проблеми, про які йшлося, коментує заступник голови фракції **Олександр Боровик.**

— Біда наша в тім, — сказав він, — що й досі не прийнято в Україні концепції аграрної політики. Невизначеність її в такій величезній галузі вносить багато суперечностей. Наприклад, в ціновій, кредитній політиці. І матеріально-технічне забезпечення, і соціальний розвиток села повинні вестися цілеспрямовано, за чітким планом. А в нас цілий комплекс питань, які ведуться неузгоджено.

Ви ж бачите, ми сьогодні спіткнулися при визначенні такого питання, як плата за землю, і ще не раз спіткнемося, аж поки не виробимо ясних критеріїв і напрямів.

Особливо болюче б'є аграрників відсутність податкової концепції. Нині робиться все так, щоб із села якомога більше забрати і нічого не дати натомість. Ну, такого ж у природі не буває, ніде не існує.

Нині модно посилатися на західний досвід. Але ж там у кожній країні є чітко визначена аграрна політика. Відпрацьовується програма цієї політики, виділяються кошти під неї — хай це буде тваринництво, рослинництво чи селекційна програма.

Я, крім усього іншого, ще й голова Всеукраїнської ради колективних сільськогосподарських підприємств. І мушу сказати, що таку концепцію було прийнято на Всеукраїнському з'їзді селян, до розроблення якої було залучено цвіт нашої науки, кращих практиків. Але після прийняття ця концепція і досі під сукном Кабінету міністрів.

Те, що ми зайшли у безвихідь в аграрному секторі, — результат довготривалої невизначеності в сфері сільськогосподарського виробництва. Тому наша фракція наполягає і боротиметься за те, щоб уряд, вся виконавча влада мали чітко розроблені перспективи й напрями розвитку аграрного сектора. Адже в проекті бюджету на 1995 рік продовжує панувати непродуманість, навіть хаос у веденні цього напряму господарювання.

Депутатська фракція «Аграрники України» робитиме все, щоб припинити грабіжницькі побори з селян, які називають податками. Якщо ми сьогодні прийняли компромісний, тимчасовий варіант плати за землю, то тільки тому, щоб не звинувачували фракцію, що вона торпедує прийняття нового бюджету. Знаємо, що через загальний хаос у державі важко прослідкувати, куди йдуть кошти. Але неухильно добиватимемося, щоб гроші, одержані як плата за землю, йшли тільки на відтворення земельних запасів. Адже за останні роки фактично припинилося вапнування, гіпсування, захист грунту від вітряної, водної ерозій тощо. Якщо й далі буде такий підхід до земельних запасів, то ми їх перетворимо у пустелю.

Зараз наша фракція разом із аграрною комісією працює над виробленням податкової політики, що ляже в основу бюджетних розрахунків на 1996 рік. Треба працювати спокійно, осмислено, щоб не повторилося те, що трапилося нині, коли нас поставили перед фактом і ми змушені на ходу шукати варіанти, які хоча б певною мірою відображали реалії життя. Бюджет має бути спрогнозованим, продуманим, щоб уже в середині цього року у ньому було визначено контури наступного.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Думка експерта

Прийшов лис у курник?

На думку відомого політика та економіста Володимира Ланового, податкове регулювання є головним важелем держави, з допомогою якого вона впливає на економіку. Тим часом концепція уряду, запропонована на розгляд парламенту, закріплює стару систему оподаткування підприємств і організацій, котра не заохочує місцеві органи влади утримувати на своїй території об'єкти державної форми власності. За словами В. Ланового, доцільно розподілити податкові платежі пропорційно між центральним і місцевими бюджетами.

Крім іншого, президент Центру ринкових реформ вважає безглуздим співвідношення між корпоративними податками і прибутковим податком з громадян. Коли податки на дивіденди становлять 15 відсотків, а податок на заробітну плату 40, зникає стимул до праці, вважає В.Лановий. А голову податкової інспекції, який готує зміни до системи оподаткування, він порівнює з лисом, котрий пропонує розводити певну породу курей.

Інспектор — від слова «ревізор»

НА ЗАПИТАННЯ кореспондента газети відповідає заступник начальника Державної податкової інспекції Рівненської області Семен ЛУШНИЙ.

— Семене Михайловичу, у Сполучених Штатах, як відомо, не можна уникнути двох речей — смерті і сплати податків. А як на Рівненщині?

— З першим так само. А з іншим... Ось погляньмо на результати роботи державних податкових інспекцій області за минулий рік, проаналізуймо цифри. Вони вражають. Перевірено 6119 підприємств та організацій усіх форм власності, і різні порушення виявлені більш як у 4000 випадків. Подумати тільки: майже дві третини!

Працівникам податкових інспекцій області за різні порушення вираховано 197 мільярдів карбованців штрафних санкцій.

— А в яких галузях найбільш «безподатчинків»?

— Вистачає їх, на жаль, скрізь. Наприклад, майже у кожному другому з перевірених підприємств громадського харчування виявлені порушення Указу Президента України «Про заходи щодо стримування темпів зростання цін». Завищують встановлені націнки, не вносять до бюджету належних податків.

А в акціонерному товаристві «Рівненафтобаза» порушили постанову Кабінету міністрів «Про державне регулювання цін на нафтопродукти», завищивши націнку на бензин.

Майже чверть з 626 перевірених підприємств оптової і роздрібної торгівлі порушували вимоги Указу Президента стосовно заходів щодо фінансово-кредитного забезпечення формування державних продовольчих ресурсів у 1994—1995 роках. У Дубенському, Дубровицькому, Зарічненському та багатьох інших районах споживча кооперація брала у колгоспах продукцію, а розраховуватися не поспішала, використовувала виручку на інші цілі.

— Ну, добре. Ловите за руку, б'єте, як мовиться, карбованцем. Та чи за усіма впильнуєте?

— Отож бо й воно. До кожного підприємця чи «коробейника» інспектора не приставиш. Та й ще. На початок січня цього року в області зареєстровано 9177.

А не було такого, Семене Михайловичу, щоб хтось із вашої служби спокусився, вибачте за нескромне запитання, хабарцем? Служба, можна сказати, специфічна...

— Як кажуть, Бог милував.

Записав Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Рівненська область.

Курси валют

	КУПІВЛЯ			ПРОДАЖ		
	USD	DM	RUR	USD	DM	RUR
Ялта	139—142	76—80	30—32	145—148	83—90	—
Запоріжжя	140—142	88—90	31—33	143,5—146	92—94	34—36
Київ	137—140	89—90	31—32,5	146—147	92—94	33—35
Львів	137—144	82—94	30—37	146—154	88—101	33—40

Експрес-опитування

Ударимо податками по зарплаті

Кожен свідомий громадянин знає, що сплата податків — річ обов'язкова. Ці кошти йдуть на соціальне страхування, на виплату пенсій, на чорнобильців тощо. Але, ніде правди діти, інколи нас жахають ті цифри, що залишаються у відомості після всіляких відрахувань.

А як ставляться рядові громадяни до податкової політики в нашій країні? Чи влаштовує вона їх?

З цими запитаннями наша кореспондентка звернулася до перехожих на вулиці.

Ольга СТРІЛЕЦЬКА, провідний спеціаліст:

— Як мене може задовольняти така політика!? Адже це здирство.

Євген СМИРНОВ, військовий пенсіонер:

— Можливо, й завеликі податки, але я цього не відчуваю. Бо я хоч і працюю, але податки з нас беруть невеликі.

Роман КОЛІНЬКО, столяр:

— Податки дуже завеликі. Мене до глибини душі обурює й те, що ми сплачуємо ще й чорнобильський податок. Ми хіба не чорнобильці? Чи мої діти не уражені цією бідою?

Гроші деруть, а захисту ніякого.

Марина ЗАВАДА, секретар:

— У мене зарплата невелика, тож і податок малий. Чи влаштовує мене податкова політика? Важко сказати. Якби я багато заробляла і з моєї зарплати багато відраховували, то я, певно, обурювалася б.

З перехожими розмовляла Надія КУЗНЄЦОВА.

Бухгалтер про міністра

ДЕЯКІ газети засудили поквапливість міністра фінансів України Петра Германчука, який своїм розпорядженням встановив нову ставку податку на добавлену вартість у розмірі 20 відсотків, на імпортні товари — зокрема.

Дорікали, мовляв, не дочекався, доки законопроект про ПДВ буде прийнятий парламентом у другому читанні. Проте з огляду на те, як швидко і поміркована просувається законотворча процедура щодо реформування системи оподаткування, його крок видається мені цілком виправданим (підприємствам чекати ніколи) і показовим для інших міністрів (адже він узяв персональну відповідальність за це надзвичайно важливе рішення).

Лідія КОСТЕНКО, бухгалтер.

Реалії

Продукцію вивезли, а валюту не повернули

ІНОЗЕМНІ фірми, які намагаються закріпитися на українському ринку, зокрема «Білорусь Еквівалент оф Канада» (Канада), «Макс» (Латвія), товариство з обмеженою відповідальністю «Вероніка» (Росія), «Алфілерія Трейдінг Лімітед», «МТР Металс ЛТД» (Кіпр), «Темпол» (Польща), «Махран ентерпрайдіз» (Єгипет), «Дабл'ю Джей Експорт Імпорт» (США) не повернули підприємствам і організаціям Херсонщини валюту і зустрічні товари на суму 1,2 мільйона американських доларів, а також 38 мільйонів російських рублів.

Про це повідомив працівник прес-центру Управління Служби безпеки України по Херсонській області Олександр Кириченко. За даними управління, способів приховування валюти чимало. Підприємства не подають до податкової інспекції даних про валютні цінності, що знаходяться за кордоном, використовують ліцензії і реквізити сільськогосподарських підприємств області для експорту товарів з подальшим приховуванням валютної виручки. Певні лазівки для нечистих на руку відкриває недосконале законодавство України, коли відсутній чіткий порядок обліку надходження валютних коштів на рахунки зарубіжних та фінансових закладів.

Після проведеної перевірки у доход держави відшкодовано 69 мільярдів карбованців, повернено в Україну майже 234 тисячі доларів США. 95,6 мільйона російських рублів і зустрічних товарів на 96,3 мільйона карбованців.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

Сенсація

Як податки зробили «BMW» дешевшим удвічі

Остаточним рішенням Арбітражного суду скасовано частину податків (ПДВ і акцизного збору), що досі істотно впливали на ціну автомобілів «BMW», які продаються в Україні Українською Автомобільною Компанією. Це дозволило здійснити безпрецедентну знижку ціни за найпрестижніші моделі «БМW» — на 87 відсотків. За словами генерального директора УАК Анатолія Денисенка, судова справа була започаткована майже рік тому Українською Фінансовою Групою на тій підставі, що оподатковувались імпортні автомобілі торік неправомірно.

Григір ЧОРНИЙ.

Цікаво

Не по службі, то по дружбі

ОДЕСЬКИМ продавцям спиртних напоїв, тютюнових виробів віднині щокварталу доведеться сплачувати у міську казну податок з продажу.

Якщо алкоголь продається на винос — суму, еквівалентну на день виплати 125 доларам США, якщо на винос і на розлив — 300 доларам США, якщо алкоголь і тютюнові вироби продаються оптом — 500 доларам США. За словами мера Одеси Едуарда Гурвіца, приблизно таку саму суму комерсанти сплачували до цього органам санепідемконтролю і внутрішніх справ, а тепер ці кошти послужать місту. Напрошується висновок, що вищезгадані органи до цього місту не служили. Тож, Одеса очікує зростання цін на горілку і цигарки.

Хто заплатить по рахунку?

Коментар

ІНФОРМАЦІЯ до роздумів, запропонована увазі парламенту першим віце-прем'єром Віктором Пинзеником, щиро кажучи, пригнічувала. З'ясувалося, що уряд не має механізму відшкодування коштів, втрачених населенням внаслідок лібералізації споживчих цін. Як, власне, і бюджету.

Попередні підрахунки свідчать, за словами віце- прем'єра, що 5-відсотковий дефіцит консолідованого бюджету становитиме 201 трильйон карбованців і це, зрештою, спонукало уряд вдатися до чергової первинної емісії в розмірі 25 трильйонів карбованців. Отже, за відсутності кредитно-грошової концепції на 1995 рік, за бюджетної потреби, яка на третину переважає доходну частину, держава вдається до традиційного засобу — тиражування нових грошей. Залишається сподіватися на успішне розміщення серед юридичних та фізичних осіб державних боргових зобов'язань, щоб одержати хоч слабку надію на бездефіцитний бюджет у майбутньому. Податкові надходження до бюджету такої надії не залишають. Згубне зволікання з реформуванням структури бюджету, який багато років виконував лиш фіскальну функцію, не дозволяє розраховувати на істотну підтримку бюджету за рахунок загальнодержавних податків. Уряд поспішив підстрахуватися, замовивши міністерствам законопроект про запровадження нового стабілізаційного податку цільового призначення на утримання об'єктів соціальної сфери. А заразом — пропонує нарешті встановити мораторій на надання окремих податкових пільг. Скорочуються соціальні програми, фінансування імпорту, централізованих капіталовкладень, підвищуються ставки акцизного збору на горілчані вироби тощо. Але при цьому лібералізація податкової системи, яку започаткував Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» наштовхується як на особливу думку прем'єр-міністра, так і на окремі судження народних депутатів. І ось вже неоподатковуваний мінімум прибуткового податку у розмірі 1 мільйон 100 тисяч і 40-відсоткова податкова ставка з доходу громадян, що перевищує 31 мільйон карбованців, видаються напрочуд сміливими. А фонди споживання підприємств і госпрозрахункових підприємств пропонується, як і було, регулювати. Було б зрозуміло, якби стримувались ціни або цього прагнули директори підприємств. Але ціни лібералізовано, а директори заклопотані не так виготовленням продукції, як її продажем — де, як і кому збути виготовлену продукцію.

Наслідки такого регулювання відомі — підприємства державної форми власності зароблять злиденну заробітну плату, карколомно збільшується різниця між доходами громадян і таке інше. А головне: уряд провокує державні підприємства до приховування доходів і прибутків, а відтак — сплати податків. Це саме спостерігається і в сфері торговельного бізнесу, де торгівля триває, здебільшого, не через касові апарати, а «чорна готівка» приховується від контролю податкових служб.

Тим часом, хто і скільки податків не приховує — їхню нестачу сплачує законослухняний платник. Це — аксіома.

Сергій ВЛАД.

ДЕРЖАВА І ПРАВО

Михайло ПОЖИВАНОВ:
«... Держава не може і не повинна займатися проблемами кожного міста чи підприємства. Просто слід надати реальне право самим на місцях прокладати свої мости співпраці, передавши відповідні повноваження, опрацювавши механізми».

6-7 стор.

Володимир ЛАНОВИЙ
розмірковує щодо проблем європейської інтеграції з участю України після відвідин Франції, де він перебував на офіційне запрошення уряду цієї країни.

7 стор.

Олександр СТОЯН:
«Неадекватна політика у сферах ціноутворення і заробітної плати (демократизація та лібералізація цін і водночас централізоване обмеження платні у державному секторі економіки) призводить до подальшого падіння рівня життя, різко посилює соціальну напруженість у суспільстві і при черговому підвищенні цін може призвести до соціального вибуху».

11 стор.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про голову постійної Комісії Верховної Ради України з питань бюджету

Верховна Рада України **постановляє:**

Обрати головою постійної Комісії Верховної Ради України з питань бюджету АЗАРОВА Миколу Яновича — народного депутата України від Петровського виборчого округу, Донецька область.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ, 9 лютого 1995 року.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про визнання повноважень народного депутата України ЛУК'ЯНЕНКА Л.Г.

Розглянувши подання тимчасової Мандатної комісії, відповідно до статті 100 Конституції (Основного Закону) України Верховна Рада України **постановляє:**

Визнати повноваження народного депутата України **ЛУК'ЯНЕНКА Левка Григоровича, обраного** на повторних виборах 20 листопада 1994 року, від Нововолинського виборчого округу № 68, Волинська область.

Голова Верховної Ради України О.МОРОЗ.

м.Київ, 9 лютого 1995 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення доповнень до статті 67 Кодексу законів про працю України

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Доповнити статтю 67 Кодексу законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст.375; 1983 р., № 6, ст.87; 1991 р., № 23, ст.267) частиною третьою такого змісту:

«У випадку, коли святковий або неробочий день (стаття 73) збігається з вихідним днем, вихідний день переноситься на наступний після святкового або неробочого».

2. Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ, 27 січня 1995 року.

Олександр СТЕШЕНКО, член Президії Верховної Ради України

ЖИТТЯ ДИКТУЄ: НЕ МОЖНА УЗАКОНЮВАТИ ДИКТАТУРУ

У ГАЗЕТІ «Урядовий кур'єр» від 29. 12.94 року була надрукована стаття академіка НАН України, директора Інституту економіки промисловості НАН України М. Чумаченка «Закон про владу: що диктує життя?» Цілком поділяючи тривогу автора за майбутнє нашої держави і її народу, дозволю собі зупинитися на деяких питаннях, порушених у згаданій статті, висловивши щодо них свою думку.

Виступаючи на підтримку поданого Президентом України проекту Конституційного Закону «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні», шановний автор ніби щось незначне, несуттєве відкидає очевидне: і те, що законопроект про владу значно обмежує права Верховної Ради — єдиного органу законодавчої влади в нашій державі, і те, що ним по суті нанівець зводиться роль місцевих Рад народних депутатів як представницьких органів населення, чим нехтується один з основних принципів, проголошених Конституцією України, — принцип народовладдя, і те, що законопроект, надаючи фактично необмежену владу Президентові, не передбачає його відповідальності за свою діяльність, не містить взагалі дійових противаг.

Не виникає в автора збентеження і щодо того, хто ж видаватиме законодавчі акти з питань, які не входитимуть до компетенції Верховної Ради (адже коло питань, з яких Верховна Рада може приймати закони, законопроектом чітко окреслене і воно досить невелике). Чи не Президент? А як тоді з поділом влади на законодавчу, виконавчу і судову? Така практика в нашій державі вже існувала і про її наслідки ми добре інформовані.

І З ЗМІСТУ СТАТТІ можна зробити висновок, що, зважаючи на складну ситуацію в країні, можна поступитися деякими принципами, відкинути конституційні гарантії, зокрема щодо участі громадян в управлінні державою. Питається: а хто ж відповідальний за те, що сталося?

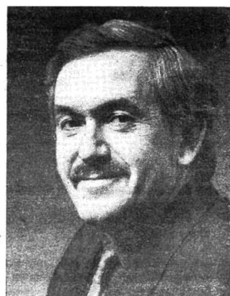
Невже наш працьовитий народ, чи не більшість якого сьогодні опановує ази дикого ринку, торгуючи на базарах, в місцях, сумнівних для перебування громадян України, виборюючи своє право на життя?

Майже без заперечень згідний з Вами, шановний автор, щодо «нескінченних парламентських дискусій». Але ж, скажіть відверто, чи не сприяють їм, м'яко кажучи, не досить об'єктивні статті деяких журналістів, сучасних «політиків», з числа вчених? Чи не підігріваються вони не завжди об'єктивними оцінками з боку окремих Ваших колег? Мабуть, є і те, і друге. До цього додам, що у світовій практиці парламентаризму рішення приймають тільки після тривалої дискусії. Інша річ, як проходить ця дискусія.

І тут, мабуть, я буду з Вами згоден, що вона залежить від культурного та загальноосвітнього рівня того, хто в ній бере участь.

Ви виправдовуєте обмеження прав Верховної Ради, запитуючи, що зробила вона для покращання становища в Україні, маючи, як Ви висловлюєтеся, «неурізані права»? Скажу, що дещо зробила і продовжує робити. Верховна Рада відіграла історичну роль в утвердженні державності України. Саме вона прийняла Декларацію про державний суверенітет України, проголосивши її незалежність, яку визнали понад 150 держав світу. Послідовно реалізуючи положення Декларації, Верховна Рада прийняла ряд законів щодо забезпечення територіальної цілісності та недоторканності території України, її кордонів, а також закони про громадянство і про національні меншини, про економічну самостійність України та інші акти, спрямовані на соціальний захист населення, розвиток гуманітарної сфери, на посилення боротьби із злочинністю, зміцнення законності і правопорядку, зовнішньоекономічних відносин. Верховна Рада не дає можливості, як декому хотілося б, розвалити, а точніше знищити економіку країни, її основи — державного сектора, зубожіння народу і непомірного збагачення його так званих «захисників-уболівальників». Але цього, мабуть, не досить, і на те є свої причини. Розглядати недоліки в діяльності як підставу для обмежень повноважень вищого органу державної влади — це мабуть, занадто. Хіба що коли мати при цьому на меті поступове знищення представницьких органів народу. До цього слід додати, що повного розвалу в державі не відбулося саме завдяки місцевим Радам, які в неймовірно складній ситуації все ж сьогодні працюють, забезпечуючи мінімальні умови для існування людей.

Внаслідок виборів депутатів і голів місцевих Рад, що відбулися 26 червня 1994 року, були спроможні працювати 99,8 процента

Рад різних рівнів, при цьому було обрано 99,5 процента голів цих Рад.

Я цілком згоден з автором статті, що всі ми повинні працювати разом, діяти в одному напрямку, підтримувати Президента в його намірах стабілізувати ситуацію в державі. Не може викликати заперечень і необхідність створення вертикалі влади: без цього, як показує досвід, не зможе існувати держава. До речі, чітка вертикаль передбачена проектом Закону «Про місцеві Ради народних депутатів», схваленим Верховною Радою в першому читанні 14 липня 1994 року. Але вона відрізняється від вертикалі, запропонованої у законопроекті про державну владу і місцеве самоврядування в Україні тим, що, не обмежуючи повноважень Президента, Кабінету Міністрів, включає у себе представницькі органи — місцеві Ради, не допускає створення паралелізму в особі державних адміністрацій, так званого двовладдя, гіркі наслідки якого ми відчуваємо сьогодні і з яким покінчили 28 червня 1994 року, внісши зміни і доповнення до Закону про формування місцевих органів влади і самоврядування. Ми що, знову хочемо повернутися до того, що себе не виправдало?

Не можна не погодитись і з тим, що Президент ухвалює укази з питань, не врегульованих законодавством, в разі необхідності входить до Президії Верховної Ради з ініціативою скликати позачергову сесію Верховної Ради, має бути і позачерговий розгляд внесеного ним законопроекту з причин невідкладності законодавчого врегулювання певної сфери суспільних відносин. Це диктується життям.

Разом з тим життя незаперечно доводить, що досить небезпечно зосереджувати в одних руках усі важелі влади, не передбачати дійових противаг, виводити наділені владою структури з-під контролю представницьких органів. З огляду на це, викликає сумнів доцільність повного виведення з-під контролю Верховної Ради вирішення питань, пов'язаних з формуванням уряду і, насамперед, з призначенням Прем'єр-міністра. Автор статті виправдовує необхідність цього «надзвичайним станом» країни, але ж мова йде про Конституційний Закон, і, мабуть, є надія, що ми не завжди будемо у кризовому стані. Давайте разом йти від «чрезвычайщины» і виходити на шлях конституційного державотворення.

Актуальним є питання підвищення ролі регіонів в управлінні економікою, розв'язанні соціальних проблем, перенесення значної частини функції й управління на місця. Але, вирішуючи його, не слід, на мій погляд, йти шляхом створення на місцях нових адміністративних структур, підпорядкованих лише центру, відірваних від населення регіонів, непідзвітних і непідконтрольних обраним цим населенням органам. І вже в жодні рамки не вписується ліквідація окремих ланок представницьких органів на місцях або навіть обмеження їх прав (маються на увазі обласні і районні Ради). Логічніше, як це й передбачено законопроектом про місцеві Ради, надати цим органам відповідні повноваження державної влади.

Ще раз про одне з головних питань, порушених у статті М.Чумаченка, — про Ради народних депутатів. Шановний автор констатує, що гасло «Вся влада Радам!» ніколи не відповідало дійсності. Так, у крайньому разі відповідало не повною мірою. Але чи маємо ми право говорити, що Ради як представницькі органи народу не виправдали себе? Давайте дамо їм реальну владу і після того подивимось на результати. Важко й заперечувати, що навіть ті Ради, які існували донедавна, розв'язували досить складні проблеми, несли відповідальність за стан справ на місцях, а головне — вирішують їх сьогодні, коли інших владних структур на місцях немає.

Автор статті не вбачає великої біди в тому, що деякі положення законопроекту про державну владу суперечать 74 статтям чинної Конституції, оскільки вона «застаріла» (про інші закони мова вже навіть не йде).

Але ж ми будуємо правову державу. Тож і давайте йти правовим шляхом: якщо не маємо можливості прийняти найближчим часом нову Конституцію, а це, мабуть, так, то внесемо відповідні зміни до існуючої, щоб урахувати всі прийнятні положення законопроекту, поданого Президентом.

І ще хотілося б запитати: на підставі яких даних автор говорить про «позитивне в цілому відношення до законопроекту про державну владу»? Чиє ставлення? Так, певні кола його підтримують. Але ставлення до нього, як показало обговорення на сесіях багатьох місцевих Рад, далеко не однозначне. Погоджуючись з окремими положеннями проекту Закону, значна частина Рад висловила негативну думку про нього, вважає його в запропонованій редакції неприйнятним. На всенародне обговорення, як відомо, законопроект не виносили. А те, що його всіляко (в тому числі й через засоби масової інформації) пропагують прихильники, ще не означає широкого схвалення законопроекту.

ВЕРХОВНА РАДА відіграла історичну роль в утвердженні державності України.

Дійсно, в законопроекті про державну владу і місцеве самоврядування є немало позитивних, слушних ідей. Разом з тим навіть за його істотного доопрацювання він не розв'язує всіх проблем, зокрема проблем, пов'язаних з організацією місцевої влади. Адже за всієї багатогранної діяльності місцевих органів цьому питанню присвячено всього кілька статей. Тобто потрібний новий окремий закон, який регулював би діяльність Рад народних депутатів та їхніх органів. Як відомо, проведено велику роботу з підготовки такого закону. Проект Закону «Про місцеві Ради народних депутатів» схвалено Верховною Радою у першому читанні. Сьогодні законопроект доопрацьовано і подано для розгляду у другому читанні. На мій погляд, він відповідає сучасним вимогам. В ньому максимально враховані пропозиції депутатів Рад різних рівнів, науковців, практичних працівників місцевих органів, а також більшість пропозицій і зауважень Президента України і Кабінету Міністрів. Слово за Верховною Радою.

РАЗОМ З ТИМ життя незаперечно доводить, що досить небезпечно зосереджувати в одних руках усі важелі влади, не передбачати дійових противаг, виводити наділені владою структури з-під контролю представницьких органів.

Михайло ПОЖИВАНОВ, народний депутат України, голова Маріупольської міськради

Будувати мости, а не стіни

для того, щоб вирватися з кризи

КОЛИ теплого дня минулої осені теплохід «Савона» з делегацією маріупольців на борту ошвартувався у порту Єйськ Краснодарського краю, з'явилося відчуття, що позаду в нас не тригодинна морська прогулянка, а довга і важка путь. Та зрештою так воно і було, адже ми прибули до Єйська після майже дворічного відчуження двох міст, що стоять на берегах Азовського моря. Хоч усю свою багаторічну історію Єйськ і Маріуполь, незважаючи на відмінність потенціалів, жили як добрі сусіди, всіляко допомагаючи одне одному. І море завжди не роз'єднувало, а єднало людей. Навіть у роки Великої Вітчизняної війни, коли Україну вже було окуповано фашистами, а Кубань залишалася радянською, люди кригою ходили через море, щоб чимось торгувати, обмінюватись, словом, вижити разом. І потім, до найостаннішого часу, щодоби курсував між донбасівським і кубанським берегами теплохід, на якому без клопотів і швидко можна було з'їздити по товар чи просто в гості.

На одному з перших прийомів після обрання головою міськради літня жінка скаржилася мені — ніяк не може провідати дочку й онуків на Кубані. Їхати добу навколо моря несила, та й не по кишені, а теплоходи вже рік як не ходять. Поринувши в проблему, з'ясував, що наше Азовське пароплавство готове будь-якої миті зорганізувати регулярне сполучення через море, проте долати бар'єри, зведені надміру пильними чиновниками, не можуть. Не зміг зробити цього і попередній склад міськвиконкому — маріупольську делегацію, сором сказати, просто не пустили на берег російський. Отже, довелося розпочинати майже «з нуля». У плавання через море до росіян разом з нами вирушили і сусіди — мер Бердянська і голова Бердянської райради.

І як підсумок особистих зустрічей і переговорів регулярне морське сполучення за маршрутом Маріуполь—Єйськ і назад було відновлено.

Кажу про це зовсім не за тим, щоб похвалитися маленькою перемогою, хоч вона і приємна, а щоб зайвий раз нагадати, що велика політика держав саме і складається з начебто приватних, локальних зв'язків, так бездумно порушених і так важко відновлюваних.

Маріуполь, як великий промисловий центр, довгі роки розвивався лише в бік важкої індустрії й не мав ані власної надійної продовольчої бази (на десять робітників у регіоні припадає лише один селянин), ані розвиненого виробництва товарів широкого вжитку, зараз потерпає від економічної кризи, що охопила країну, можливо більше, аніж інші міста. А якщо до цього додати катастрофічну ситуацію з екологією, наявність кордону із сусідньою державою, що практично поряд з містом, великі ножиці між зарплатнею бюджетників і тих самих металургів чи машинобудівників, то стане зрозуміло, що жити в нашому індустріальному краю дуже й дуже несолодко. Та жити, одначе, треба і при цьому рухатися вперед, бачити перспективу на шляху побудови нашої держави.

ВЕЛИКА політика держав саме і складається з начебто приватних локальних зв'язків, так бездумно порушених і так важко відновлюваних.

І вона, ця перспектива, я переконаний, мусить визначатися не декретами і командами з Києва, а інтересами людей на місцях, свободою і самостійністю їхніх дій. Немає сенсу звинувачувати застійні часи чи половинчасті горбачовські перетворення. Уже за роки нашої незалежності зроблено стільки помилок, що їх з лишком вистачило б для іншої країни на ціле сторіччя. Адже саме в 1992—1993 роках зірвалася у прірву небаченої кризи економіка України, що мала за більшістю експертних оцінок найкращі з усіх країн СНД перспективи для проведення ринкових реформ. Спад в економіці за цей період сягнув рівня, можливого лише в країні, що перебуває у стані війни.

Проте і такі значні провали нічому не навчили наших командирів від економіки і політики; фактично прем'єр-міністр Юхим Звягільський зі своєю командою вирішив керувати всім господарством держави як свого часу шахтою — шляхом декретів, заборон, квот і ліцензій. Зі схвалення уряду Національний банк повів жорстку грошову політику, що створила ілюзію спаду інфляції. А, насправді сталося гірше — через штучне скорочення припливу грошей, заморожування цін, всезагальної платіжної кризи інфляція просто перейшла у завмирання виробництва. Саме ці явища і стали динамітом для листопадового цінового вибуху.

Зазначу, що і за цих умов більшість керівників підприємств і комерційних структур, підприємців діяли, керуючись більше здоровим глуздом, аніж буквами декретів, які часто суперечать одне одному, старалися при цьому не лише до мінімуму скоротити спад виробництва, а й здійснювати закладання на майбутнє.

Це було тим складніше, коли врахувати, що металургія, як енергоємкісне виробництво, багато в чому залежала від перебоїв з постачанням газу й електроенергії. До речі, держава виступила тут не як помічник, а як тягар для підприємств, бо, по-перше, забирала половину заробленої валюти (адже навіть за фіксованими цінами Нацбанк за неї довго не розраховувався), а по-друге, затримувала на тривалий час за вже виконані державні замовлення та держконтракти.

Металургам нічого не залишалося робити, як самим знаходити постачальників і сировини, і матеріалів, і палива, і енергії. При цьому найчастіше торгівлю ведено не найпрогресивнішим — бартерним — методом. Металургійний комбінат «Азовсталь», наприклад, навів свої мости співробітництва з нещодавно створеними концернами «Атон» і «Енерго», які на взаємовигідних умовах узяли на себе забезпечення на якийсь період вугіллям маріупольського коксохімзаводу, що виробляє кокс в основному для «Азовсталі» і низки теплових електростанцій Донбасу, які гарантують енергопостачання комбінату. Виникли й парадоксальні ситуації, коли коксівне вугілля до Маріуполя везли з Польщі, в той час як донецькі шахти накопичували його на складах. І винуватити за це металургів навряд чи варто — ринок диктує свої умови.

Такі самі можливості пом'якшення кризи знаходили і на металургійному комбінаті імені Ілліча. Можна було б закинути його керівникам за те, що чималу частку металу іллічівці реалізували через комерційні структури. Та що робити, коли державні споживачі не в змозі були його сплачувати? Хіба краще було б, якби продукція накопичувалася на складах, а робітники місяцями не отримували б зарплатню?

Комбінат імені Ілліча, втративши частину традиційних ринків збуту в Росії та Україні, зумів віднайти їх у Південно-Східній Азії, Японії, Китаї і навіть у США. Причому більшість валюти спрямовував не на «проїдання», а на технічне переозброєння, маючи при цьому на увазі не лише колективні, а й загальнодержавні інтереси.

Річ у тім, що іллічівці стають учасниками реалізації глобальної комплексної програми становлення вітчизняного автомобілебудування, беручи на себе зобов'язання налагодити вироблення високоякісних листів для кузовів автомобілів. Їх поки що наші автомобілебудівники закуповують за рубежем. У рамках цього проекту металурги вже уклали контракти на постачання унікального зарубіжного устаткування, намітили реконструкцію низки прокатних станів, сталеплавильних і розливних комплексів. Перша черга такої реконструкції коштує 160 мільйонів доларів, та видатки у державному масштабі відшкодуються досить швидко. При цьому заводівцям не потрібна державна допомога — не заважали б порядкувати тим, що вони самі заробляють...

На шляхах розширення взаємовигідного і прямого, без втручання держави, співробітництва з партнерами із близького і далекого зарубіжжя вбачають свою перспективу і на «Азовсталі». Частка експорту металопродукції на цьому підприємстві становить майже половину, і це дало змогу залучити іноземні фірми не лише до технічного переозброєння, а й до структурного переорієнтування підприємства. Так, меблі, які розпочали виробляти тут за італійською технологією, швидко завоювали популярність не лише в Маріуполі, а виторг від їх реалізації став істотною фінансовою підтримкою в кризові місяці. Окрім згадуваних уже бартерних обмінів комбінат дедалі частіше виходить і на прямі довгострокові договори.

На жаль, не всі вони через міждержавні негаразди дають очікуваний ефект. Так, з метою пом'якшення енергетичної кризи азовстальці уклали з Російським акціонерним товариством «Газпром» договір на виготовлення спецлиста для газових труб великого діаметра в обмін на постачання газу в певних обсягах.

Проте у вересні, саме в дні чергових міждержавних тяжб щодо боргів за енергоносії, подавання газу в Маріуполь різко скоротилося і обидва металургійні комбінати стали на межу аварійних зупинок агрегатів, хоча вони, до речі, ані рубля не заборгували за постачання енергоносіїв. На інших же підприємствах України ситуація з газом була у ці дні майже нормальна.

Пояснюється цей парадокс зовсім не якоюсь особливою нелюбов'ю газовиків Росії до Маріуполя, а лише тим, що наше місто, а разом з ним і Бердянськ з Мелітополем, забезпечуються газом з окремої гілки із Ростова-на-Дону, а не із загальнодержавної газової системи, в якій завжди є резерви для маневру і перерозподілу. Розрахунки ж за газ у цілому провадить держава, і коли через накопичення її боргів росіяни запроваджують обмеження у постачанні, то перекривають «краники» і на цій окремій магістралі. Державні чиновники за подібної ситуації лише розводять руками.

Та ми вже й не сподіваємося на їхню допомогу, бо держава не може і не повинна займатися проблемами кожного міста чи підприємства. Просто слід надати реальне право самим на місцях наводити свої мости співпраці, передавши відповідні повноваження, опрацювавши механізми. Це, до речі, і робилося, але часто на якомусь напівпідпільному рівні, в обхід законів і чинних обмежень.

До речі, приклад, коли самі підприємці Росії й України розв'язали проблеми, нерозв'язані державними інстанціями, добре відомий, бо в усіх на пам'яті соляро-бензинова криза 93-го року. Тоді не те що з'їздити на гостину — зорати і посіяти не було на чому. Дали трохи свободи комерційним структурам, і відразу ж паливний міст було налагоджено: бензину на всіх дорогах стало хоч залийся. Ціна його при цьому в багатьох випадках виявилася навіть нижча, ніж за централізованого державного постачання, і багато підприємств і колгоспів охочіше купували пальне у комерсантів.

Не закликаю розв'язувати проблему одним махом, скасувати зовсім державне регулювання економікою. Не плекаю також ілюзій на рахунок того, що держава наша, тим більше за нинішнього складу парламенту, найближчим часом відпустить «на волю» такі велетні індустрії, як меткомбінати «Азовсталь» та імені Ілліча чи концерн «Азовмаш» і до них подібні. Та вже зараз вона може допомогти їм — не кредитами чи дотаціями, а обмеженням втручання чиновників різного рівня, зняттям всіляких обмежень, за які не без особистого інтересу тримається держчиновник, наданням можливості самим обирати собі партнерів. І держзамовлення: якщо вже держава вважає за потрібне зробити його підприємству, має бути справді пріоритетним — не лише в сенсі безумовного і своєчасного його виконання, а й першочергової і вигідної для виконавця його оплати, матеріального забезпечення.

Украй важливо з державної точки зору пам'ятати і про те, що підприємства нашої важкої індустрії поки що є головними постачальниками і рублів, і твердої валюти в Україну, і тому держава має особливо перейнятися розвитком і зміцненням прямих зв'язків таких підприємств із замовником як близького, так і далекого зарубіжжя. Нещодавніми ухвалами Президента начебто скасовано квоти і ліцензії, та встановлена натомість система дозволів і реєстрацій усе одно дає чиновникові можливості зводити стіни на шляху до вільного підприємництва.

А що таке підприємництво можливе і ефективне саме на тих підприємствах, де завчасно ретельно і всебічно вивчали вітчизняний і зарубіжний ринки, шукали замовників безпосередньо, без допомоги держави, а то й в обхід її недолугих обмежень, свідчить приклад нашого машинобудівного концерну «Азовмаш». Ще кілька років тому, з початком конверсії, тут зорієнтували цехи, що раніше працювали на «оборонку», не на виробництво сковорід і відер, а на освоєння складної, гідної колишнього потенціалу цієї галузі, побутової техніки — газових і електричних плит, опалювальних котлів і газових колонок, устаткування для випалювання цегли. Керівники «Азовмашу» зуміли знайти за океаном, у Сполучених Штатах Америки, ділового партнера не для постачання заморського мотлоху і навіть не сучасної техніки, а для організації в Маріуполі спільного виробництва нових для України опалювальних агрегатів — бойлерів, що мають великий попит у багатьох країнах світу, серед них і в розвинених.

Їх виробництво вже поставлено на потік. Та азовмашівські конструктори пішли далі, розробивши нову конструкцію бойлерів для водяного опалення, який можна легко пристосувати до вітчизняних опалювальних систем. Застосування їх під час будівництва нового житла обіцяє величезну економію — змонтований у підвалі багатоповерхового будинку, один бойлер, що працює на газі, спроможний подати тепло і гарячу воду в квартири ще двох розташованих поряд, через що ми практично позбудемося вічно аварійних теплотрас.

Перекинули свого містка азовмашівці й до села. І не лише в тому сенсі, що завели власне підсобне господарство — тут купили і зарахували до структури концерну поряд з виробничими підрозділами великий сільськогосподарський комплекс. Концерн розробив і освоїв випуск нових машин для села і для переробки сільгосппродукції. Особливу популярність здобули міні-олійниці «Мрія-1», здатні переробляти до ста кілограмів соняшнику щодоби.

За побажаннями сільських споживачів конструктори розробили нову модель «Мрія-2», яка працюватиме не на електроенергії, а на твердому паливі, а відтак — може бути змонтована будь-де, без жодного прив'язання до комунікацій.

Тут же спроектовано одно- і двокамерні коптильні установки, кормоподрібнювачі, тракторний навантажувач-скиртомет.

І в аграрному напрямі азовмашівці використовують свої зв'язки із зарубіжжям для освоєння передових технологій. Після відвідання Німеччини група конструкторів розв'язує питання про створення спільно з відомою фірмою з виробництва сільгоспмашин «Гриме» на ма-

Володимир ЛАНОВИЙ:

«Франція завжди спиралася на власні сили»

НАРОДНИЙ депутат України Володимир Лановий побував у Франції за офіційним запрошенням уряду цієї країни.
Надзвичайно плідними були зустрічі в кабінеті Прем'єр-міністра, у міністерствах фінансів, економіки, промисловості, електроенергетики, закордонних справ, у Банку Франції, палаті промисловості й торгівлі, Генеральному комісаріаті планування, Сенаті та Національних зборах (парламенті). В. Лановий відвідав структури Європейського співтовариства, асоціації підприємців, банків, політичні партії, наукові центри.

— Отже, які проблеми обговорювались під час вашого візиту?

— Ми говорили про проблеми трансформації економіки країн Центральної й Східної Європи.

Розглядалися також питання екологічної та ядерної безпеки в Україні та Європі. Французька сторона висловила бажання допомогти нашій країні, хоча про фінансову допомогу мова не йшла.

ФРАНЦУЗЬКА сторона висловила бажання допомогти нашій країні.

Обговорювалися й питання військової безпеки в Європі, зміни, що відбуваються в результаті розпаду Варшавського блоку й формування нових європейських структур безпеки, а також — місце України в цій системі. На мою думку, це допоможе виробити концепцію безпеки нашої країни.

Під час обміну думками в центрі уваги була і інтеграція Європи. Зокрема, входження до Спільного ринку свого часу було продиктовано Франції необхідністю політичного зближення з Німеччиною. Висловлювалася точка зору, що політичне зближення між Західною і Східною Європою може стати стабілізуючим чинником світового процесу. Очевидно, нам потрібно поліпшувати взаємини з Росією й зближувати свої позиції у правових, політичних, економічних та військових аспектах із західними країнами.

— Яким бачиться Європейський союз «з того боку»? У чому суть поглядів Франції на процеси європейської інтеграції?

— У країнах Західної Європи схиляються до думки, що Європейський союз не буде однорідною «масою». До нього ввійдуть, передусім, країни дуже тісної інтеграції. З іншого боку — країни, що перебувають у єдиних торговельних відносинах із вищеназваними державами, останнім буде коло країн, орієнтованих на європейське співтовариство. До них, очевидно, належатиме й Україна. Вони стануть головними економічними партнерами Європейського союзу. З ним вестиметься політичний діалог. Проблеми безпеки вирішуватимуться в межах захисту прав національних меншин і визнання непорушності кордонів («пакт Баладюра»).

Франція вважає, що саме вона і близька до неї за багатьма показниками Німеччина мають виступити каталізаторами європейської інтеграції. Велике значення надається також тіснішим зв'язкам з Італією, Португалією та Іспанією. Франція вважає за необхідне відкрити ринки Європи і для держав, подібних до України.

— Які нові реалії європейської інтеграції сьогодні?

— Європа стрімко рухається до нового рівня зближення економік. Якщо все починалося з розширення й відкритості торгових відносин, то сьогодні реалії такі: Європа стоїть на порозі введення спільної грошової одиниці, а значить, практично єдиної держави. Якщо це відбудеться в 1998 чи 1999 році, то ринок буде єдиним для всіх країн Європи. Для них не існуватиме жодних обмежень.

Нині ряд країн, насамперед Франція, Італія, Іспанія та Португалія говорять про необхідність розширення зв'язків не лише із східноєвропейськими країнами, але й з державами південного Середземномор'я — тими, які тривалий час були в колоніальній залежності від них. Ці країни також претендують на своє місце в Європі, в її торговельних, фінансових та виробничих структурах. Отже, нині проблема не лише у поглибленні інтеграції, але й у розширенні спектру учасників європейського процесу.

— Хто може ввійти до складу нового валютного союзу?

— По-перше, це будуть тільки ті держави, котрі досягли мінімального рівня інфляції й дефіциту бюджету за два роки до початку дії валютного союзу. Це значить, що далеко не всі нинішні члени європейського економічного співтовариства відповідатимуть цим критеріям.

По-друге, до нього зможуть увійти ще три країни, які висловили бажання — Швеція, Австрія та Фінляндія. До них застосують ті ж вимоги. Можливо, приєднаються ще декілька центральноєвропейських держав, що стали на шлях ринкових реформ. Зокрема, Угорщина, Чехія, Польща. Для інших країн інтеграція у валютний союз є дуже проблематичною.

— Як прискорена європейська інтеграція може вплинути на Україну?

— По суті, ми запізнюємося не лише з вирішенням наших внутрішніх проблем. Нині втрачаємо можливість стати ефективним і шанованим партнером для європейських держав. Це сумно, але ми в цьому винні самі, тому не варто ображатися на європейців. І все ж у багатьох організаціях, зокрема у структурах європейського співтовариства, що знаходяться у Франції, я чув про те, що в 1995 році будуть розширені спеціальні програми допомоги Україні. Наприклад, у сфері навчання наших спеціалістів, у проведенні ряду спільних заходів і проектів; активнішим буде співробітництво у сфері науки й культури.

Особливої уваги Захід надає нашим взаєминам із Росією. Сьогодні для європейського співтовариства дуже важливі мир і стабільність на наших кордонах та шляхах вирішення не лише наших внутрішніх проблем, але й суперечливих питань у взаєминах України з Росією.

У Європі однозначно позитивно було сприйнято приєднання України до ДНЯЗ. Я думаю, що ми повинні з нової політичної та економічної ситуації, яка сьогодні вимальовується, зробити правильні висновки.

— Як коротко можна окреслити ставлення офіційного Парижа до України?

— Франція поки що розглядає Україну в складі країн СНД, які в найближчій перспективі не зможуть брати активної участі в інтеграційних процесах Європейського співтовариства. Мене ознайомили з урядовою доповіддю «Франція в 2000 році», де говориться про те, що Європейське співтовариство буде сягати кордонів СНД. Але жодна країна СНД, у тому числі й Україна, не розглядається як його суб'єкт.

На жаль, поки що Франція з очікуванням спостерігає за новим курсом України, оскільки заяви мають підкріплюватися конкретними результатами. Водночас стало відомо, що три країни Західної Європи — Великобританія, Франція та Італія вважають за недоцільне надавати кредити Україні. Є пропозиція виділяти гранти — невеликі суми, які не потрібно буде повертати. Франція посилається на власний досвід, коли вона кредитувала раніше залежні від неї африканські країни. Тоді ці кошти не сприяли підйому економіки, стабілізації та підвищенню рівня життя людей, а розтанули, упали, як кажуть французи, «у печеру Платона», у «чорну діру». Є думки, що в Україні трапиться щось подібне. Такі кредити можуть бути плідними лише за умови реальних реформ, переходу до конкурентної ринкової системи та взаємних інвестицій. Нагадаю, що Канада, Німеччина і США виступають за надання кредиту. Так що «велика сімка» ще не виробила спільної позиції.

— Чим мотивується таке рішення?

— Передусім невпевненим просуванням України шляхом демократизації, критерії якої для західних країн, — по-перше, економічні зрушення в бік ринкових реформ, по-друге, наявність сучасної конституції демократичної держави, яка має легітимну й ефективну законодавчу й судову владу, а також забезпечує права людини.

Крім того, на Україну дивляться як на державу, котра ще довгий час не зможе стабілізувати свою цінову й грошову системи. Всі події, що відбуваються в Україні, лише підтверджують сумніви західних країн, фінансово-цінова нестабільність не дозволяє нам здійснювати торговельні й торговельно-валютні відносини з європейськими країнами, зокрема запровадити ринкові принципи руху капіталів, цінних паперів, кредитів, які сьогодні є фактично єдиними формами здійснення для Франції зовнішньоекономічних стосунків. У нас же в цих операціях обов'язково бере участь держава.

У Франції в законодавчому порядку заборонено пряме кредитування Центральним банком комерційних банків, фінансування засобами Центрального банку бюджетного дефіциту. Зараз Франція не користується позичками інших держав. У цих сферах діє принцип отримання кредитів на ринкових принципах шляхом купівлі цінних паперів банків, підприємств чи облігацій інших держав, а також купівлі іноземної валюти. Поки ми не забезпечимо заощаджень і людей, і підприємств, гарантованих іноземною валютою, матеріальними цінностями, поки ми не перейдемо до активного використання облігацій, акцій, векселів та інших зобов'язань, які здатні замінити прямі державні кредити, що руйнують економіку й наносять удари по населенню, до того часу на нас не будуть дивитись як на державу, що ступила на ринковий шлях.

— Яка сьогодні економічна ситуація у Франції? Які елементи французького досвіду можуть використовуватись в Україні?

— Необхідно відзначити, що Франція вийшла на 4 місце у світі за об'ємом промислового виробництва та експорту продукції. Вона має найнижчий в Європі рівень інфляції (2 % на рік) і стійкий економічний ріст (3—3,5 % на рік). Поштовхом до цього стали структурні реформи, що дають можливість швидко оновлювати випуск продукції і впроваджувати нові технології. Водночас у країні високий рівень безробіття — 10 % працездатного населення. Причини цього — не лише структурні реформи, але й велика міграція із колишніх французьких колоній та високі податки на соціальне страхування. Останнє змушує працедавців скорочувати робочі місця з метою скорочення платежів до соціальних фондів.

Вихід із цього стану уряд бачить у підвищенні економічної ефективності за рахунок трьох головних чинників: скорочення дефіциту фінансів — і держави, і соціальних фондів; прогресу в європейській інтеграції; поліпшення роботи державних підприємств (залізничного транспорту, електроенергетики, зв'язку, газопостачання тощо) шляхом залучення їх у конкурентне середовище з аналогічними підприємствами, скажімо, Німеччини, США, Японії.

У ЄВРОПІ однозначно позитивно було сприйнято приєднання України до ДНЯЗ.

На мій погляд, найважливішим у французькому досвіді є здатність Франції завжди вибирати свій власний шлях і опиратися лише на національні сили. Слід наголосити, що ця країна пережила практично всі лівацькі перебільшення, які ми бачимо в Україні: експропріацію й націоналізацію в економіці, суперцентралізм у фінансах і адміністративному управлінні, ізольованість від зовнішнього світу, непомірну мілітаризацію й конфронтацію з сусідами. Французький досвід вирішення цих проблем для нас надзвичайно важливий.

Хотів би підкреслити дуже теплий, зацікавлений характер зустрічей, програма яких значно збільшилась порівняно з початково запланованою. Це можна розцінити, як бажання краще взнати Україну й засвідчує готовність розвивати з нею всебічні стосунки на всіх рівнях.

Будувати мости, а не стіни...

(Початок на 6-й стор.).

ріупольській базі солідного виробництва агрегатів з вирощування і збирання картоплі за новітньою західною технологією.

Наводжу тут приклади лише з трьох найбільших у Маріуполі виробничих об'єднань, хоч їх чимало і на інших підприємствах. Особливо можна відзначити Азовське морське пароплавство, яке порівняно з іншими перебуває у найбільш сприятливому фінансовому стані. І головне тому, що судноплавна компанія, що в основному працювала із зарубіжними партнерами, менше залежала від економічного свавілля рідного уряду. Мало того, саме завдяки Азовському пароплавству багато підприємств Донбасу зуміли навести канали співпраці із зарубіжними компаніями, що допомогло їм утриматися на плаву у найважчий період кризи.

І тут не можу не звернути увагу, аж ніяк не применшуючи переваг інших міст, на винятково стратегічне розташування Маріуполя в Україні, що після розпаду СРСР ще більше зміцнило. Маріупольський порт, четвертий за потужністю в колишньому Союзі, тепер, коли у Росії в Чорному морі залишився, по суті, сам Новоросійськ, стає надзвичайно привабливим для нашого могутнього сусіди. Адже звідсіля — найзручніший і найближчий шлях до Середземного моря і далі у Світовий океан.

Практично вся європейська частина Росії, сплавляючи вантажі Доном і перевалюючи їх у Маріуполі з річкових барж на морські судна, могла б дешевим водним шляхом сполучатися зі світом. Та й Казахстан, Азербайджан, Киргизія, Туркменія та інші незалежні тепер держави СНД могли б з вигодою для себе використовувати розташування Маріуполя, усталену транспортну інфраструктуру.

Нещодавно в «Известиях» промайнула кореспонденція про те, що роль головного порту на півдні Росії міг би взяти Таганрог. Проте створення на Азові порту, рівня хоча б Маріупольського, потребуватиме величезних витрат, не кажучи вже про те, що мілина Таганрозької затоки і скування її кригою майже на півроку зроблять цей порт непридатним для серйозних суден. Набагато простіше прокласти з Таганрога до Маріуполя пряму залізничну колію, гаразд що і відстань між нами лише в сотні кілометрів. І подолати цю відстань можна не лише волею державних діячів, а й прямим співробітництвом між регіонами та містами. Яскравою ілюстрацією цьому, гадаю, стане намічений нещодавно план співпраці Маріуполя зі Львовом. Разом з моїм колегою мером Львова Василем Куйбідою, іншими політиками, ми таким чином прагнули до розв'язання не лише економічних, а й політичних завдань — руйнування нав'язуваних десятиліттями стереотипів відчуження сходу і заходу України, їхніх буцімто різних менталітетів, шляхів і цілей розвитку.

Представницька делегація Маріуполя побувала у Львові, а група львів'ян на чолі з мером узяла участь у святкуванні Дня нашого міста. Під час цих зустрічей було не лише укладено двосторонні договори про співробітництво у різноманітних сферах діяльності, а й намічено конкретні форми співпраці між підприємствами та бізнесменами, укладено взаємовигідні угоди. Зі Львова ми безпосередньо отримуватимемо пасажирські автобуси, електронну та іншу апаратуру, вироби легкої промисловості, а туди постачатимемо метал, паливозаправники, авторадіатори тощо.

Тож, як бачимо, багато чого в економіці, а відтак і нашому житті, можна поліпшити, якщо ставити понад усе здоровий глузд, а не політичні амбіції. І це вже роблять на місцях керівники підприємств, бізнесмени, нещодавно обрані керівники міст і регіонів, словом, ті, хто докладає сил й енергії не на зведення нових стін, а на наведення міцних і тривких мостів. Саме на них і поляжуть магістральні шляхи виходу з нашої економічної, а потім і політичної кризи.

ХОЧЕТЬСЯ дива. Бажано економічного і щонайшвидше, бо не дотягнемо до зарплати. Та, хвала Богу, ми не якісь там темні країни, що досягають успіху багаторічною працею, та ще й думають при цьому, сім разів міряють. Нам пощастило — у нас завжди є геніальні вожді, котрі знають корoткий шлях до щастя. Експропріація, колективізація, електрифікація, індустріалізація, перебудова, кооперація, демократизація, лібералізація — ну де ще в світі до такого додумаються? Не дивіться, що зараз тимчасові труднощі — уже є неперевершеної краси плани падіння в ринкову економіку. Є й нове чарівне слово — «приватизація», річ вельми розкішна, кажуть, міцніша від комунізму буде. Відразу все й з'явиться, чули ж бо — ринок працюватиме, а нам, головне, йому не завадити. Тож за країну нашу я спокійний, курс у неї, як завжди, вірний... А от за себе переживаю, якийсь занепад реформізму відчуваю, затаїв деякі сумніви, ентузіазм зовсім повиснув. Не знаю, заразився чи спадкове, та давно це у мене: ще за часів битви за тверезість бігав за лінію фронту, а тепер і зовсім ускладнення у вигляді думок виникають. Ось недавно уявив, що буде, коли ми дамо маху з приватизацією. І дійшло до мене, що нічого не буде, нічогісінько в нас не буде. Ні, звісно, буде папірець під назвою «акція», за який, можливо, дадуть трохи грошей. А от країна може належати й не нам. Думаєте, лякаю? Побачимо, як ви всі злякаєтеся, коли воно так і станеться. Що тоді робитимемо? Плакати-ридати, жилаві вени різати?

Дайош приватизацію — світлий шлях до загниваючого капіталізму!

МАЮ непристойну пропозицію — подумати. Можна й на інші країни поглянути, як там у них, порадіти, що не одні ми великі дурниці робимо.

Почнемо з дитячого питання. Навіщо потрібна приватизація? Одержимо від реформаторів дитячу відповідь, що живемо ми погано, а добре заживемо, якщо буде у нас ринок, а ринок настане, якщо буде приватизація. Ну а коли хтось проти всенародного ринкового щастя, той є черговий ворог народу або делегат від психлікарні. Тут і казочці кінець.

А дорослий бридкий дядько, з перерозвиненим жовчним міхуром, скаже: зажди-но, любий реформаторе, невже всі країни, в яких ринкова економіка, так уже чудово живуть? Статистика каже, що в злиднях (з рівнем доходів менш як 50 доларів на місяць) живуть 2 мільярди чоловік, із яких 120 мільйонів живуть за соціалізму, а решта 1 млрд. 880 мільйонів, хоч як дивно, — за умов ринкової економіки. Схоже, ринкова економіка може приносити й неприємні сюрпризи. Напрошується й висновок, що ринкових моделей, як мінімум, дві: погана й хороша. Варто запам'ятати й подумати. Та могутній розумом реформатор і сам не гаятиме безцінного часу на роздуми, і нам не дасть: у нього є модна теорія і щодо цього. Мовляв, як тільки ми все приватизуємо, надзвичайний інтерес до нашої країни у буржуїв виникне, і почнуть нам гроші давати безліч, підприємств різних понаробляють спільних і кобилку білу приведуть для урочистого в'їзду в світову економіку. Чого вже тут гадати, ось воно, щастя, хапай його в обидві жмені. Може, воно й так. Побачимо, скільки й куди вклали зарубіжні інвестори в країнах, схожих на нашу.

У Чехословаччині (ще не поділеній) за перші роки приватизації зарубіжні інвестиції становили 607 мільйонів доларів. Майже всі кошти було вкладено в дрібні підприємства, здебільшого, сферу послуг (39 % вкладених коштів) і торгівлю (36 %). У Польщі іноземні інвестиції становили 607 млн. доларів і також у дрібні підприємства (до 50 чоловік працюючих). Річний прибуток від підприємств з іноземним капіталом становив аж 29 млн. доларів. Якщо вам здалося це величезними капіталовкладеннями, на які можна підняти всю економіку, то наведу ще приклади. Корейська фірма KIA, котра витратила 6 млрд. доларів на модернізацію свого автомобільного заводу, сподівається пробитися на світовий ринок. Середніх розмірів японська фірма SHARP витрачає щорічно 1,5 млрд. доларів на розробку нових моделей радіоапаратури. Для викінчених оптимістів наведу ще один факт: у жодній східноєвропейській країні ніколи іноземні інвестори не вкладали гроші в підприємства, що вимагають модернізації та додаткових капіталовкладень. Гроші вкладали лише в підприємства прибуткові, що мають експортну продукцію, або підприємства сировинні, що використовують місцеві природні багатства. Це неприємний, але незаперечний факт. Якщо комусь усе ж таки хочеться вірити в гігантську зарубіжну допомогу нашим застарілим і збитковим промисловим підприємствам, то медицина тут безсила.

СЕРЙОЗНІ економісти знають, що у великій економіці радикальні зміни можливі лише за великих інвестицій. Іноземці великих капіталовкладень не робили в сусідніх країнах, не робитимуть і в нас. Надто високий ризик, надто непідготовлений грунт для звичної для них якості та рівня бізнесу. Крім того, є десятки країн із стабільнішою й привабливішою економікою. Треба ясно розуміти, що перші кроки в реформі нам доведеться робити, спираючись на власні сили, і завдання всіх серйозних політиків — знайти й мобілізувати ці внутрішні сили.

Ми відстали з реформами і приватизацією, та лихо не без добра. Ми можемо тепер «зазирнути в майбутнє», просто вивчивши досвід інших країн, і виграти час і кошти, не повторюючи їхніх помилок.

Перш ніж казати про приватизацію, слід визначитися з економічною моделлю розвитку країни. Мало сказати — ринок, потрібно знати — який. Бездумно сподіватися, що автоматично вийде хороший ринок — наївно, а для керівництва країни — й злочинно. Є величезна кількість різних ринкових чинників, які в поєднанні з географічними, соціальними, історичними, економічними, структурними, політичними особливостями кожної країни дають різні результати, іноді досить сумний. Украй важливо правильно вибирати свою модель ринку. Наприклад, є два шляхи за соціальною жорсткістю реформ. Один — за «законом джунглів», де виживає найсильніший, з високим соціальним розшаруванням і поляризацією. Цей шлях іноді дає позитивні результати завдяки жорсткій мотивації праці, високій концентрації та активності капіталу. Ми зробили свої перші кроки саме на цьому шляху, та подальше посуворішення поставить під загрозу реформи через соціальний вибух. Нехтування тим, що наш народ звик до соціальних гарантій і невисокого майнового розшарування, призведе лише до активізації соціалістичних настроїв. Це, до речі, підтверджується досвідом Східної Європи, де, попри деякі позитивні результати реформ, останні вибори показали значне зростання впливу лівих сил. Той, хто жив за соціальної захищеності, ніколи від неї не відмовиться задля гострих відчуттів дикого ринку. Відтак, неминуче доведеться повертатися до моделі «соціально орієнтованого» ринку, відомого як скандинавська модель. Щоправда, і він має свої недоліки. Відмова від «шоковості», безумовно, знижує ділову активність, значні соціальні відрахування знижують ефективність капіталовкладень, штучне зниження безробіття знижує трудову дисципліну до скорочення трудових місць, розвитку підпільного ринку праці або винесенню трудомістких виробництв за рубіж. Проте цей шлях дає політичну й соціальну стабільність, необхідну як для послідовності в реформах, так і для залучення інвестицій.

А до чого тут приватизація? А до того, що в цій моделі об'єкти соціальної сфери (медицина, дитсадки, школи, більшість вузів, санаторії) приватизують в останню чергу, тільки тоді, коли стабілізувалася економіка, й зрослі доходи трудящих дадуть змогу платити за соціальні послуги приватним чином. Це неминуче прирікає ці галузі на напівголодне утримання, а й сподіватися, що за умов економічної кризи у приватизовану науку й медицину, що не мають платоспроможного попиту, раптом полинуть величезні капітали (звідкіля?), принаймні, наївно. А ось дореформуватися до другого пострілу «Аврори» цілком можливо.

Не менш серйозна дилема — орієнтування виробництва на внутрішній чи зовнішній ринок. Незважаючи на привабливість участі у світовому інтеграційному процесі, слід тверезо усвідомлювати, яку роль нам буде відведено. Це ясно видно з практично сировинної структури нашого експорту (метали першого переділу, неперероблена сільгосппродукція). Типовий приклад колоніальної економіки. Зайве тому підтвердження — досвід Росії. Зарубіжних інвестицій було також небагато, трохи більше за мільярд доларів. А структура інвестицій ясно показує, яким саме закордонні інвестори вбачають майбутнє Росії. Поміркуйте самі: у паливно-енергетичний комплекс зроблено більш як 80 % інвестицій, а в науку — менш як 1%. Невже іноземці не знають, що це космічна і ядерна держава з потужною базовою наукою? Знають, але й бачать інше, а саме те, що Росія покірливо пішла відведеним їй шляхом сировинної колонії, а відтак, не буде її багатство науками приростати. Слід зазначити, що такий спосіб реформування для Росії припустимий. Експлуатація величезних природних багатств, величезні терени дають змогу не лише видобувати сировину, а й здійснювати переробку завізної сировини, жертвуючи екологією, але вигравати час. Зазіхання ж на роль наддержави примушують зберігати і розвивати високі військові технології, які могли б стати базою для створення сучасних цивільних виробництв.

ДЛЯ УКРАЇНИ з її велетенським екологічним перевантаженням, з незначними залишковими природними ресурсами такий шлях згубний. Це змушує уважно розглянути модель орієнтування на внутрішній ринок. Потенційна місткість нашого ринку величезна: досить порівняти умови життя і рівень споживання у нас і в розвинених країнах. Проте розвиток виробництва, орієнтованого на внутрішній попит з низькою платоспроможністю населення, — вельми складне завдання. Тут самих макроекономічних методів замало. Необхідна ціла низка заходів мікроекономічного рівня: робити реорганізацію і технічне переозброєння виробництв для підвищення їхньої ефективності так, щоб стабілізувати ціни на продукцію. Це дасть змогу неофіційно розширити попит. Важливо провадити спеціальну податкову політику стимулювання розвитку технологій. Враховуючи жорсткий стан з бюджетом, цю політику податкової підтримки треба провадити вибірково, за чітким набором критеріїв. Це мають бути підприємства, що потребують невеликих видатків на вдосконалення виробництва, що мають масовий внутрішній збут і використовують, в основному, українські технології або зарубіжні технології середнього рівня, які ми зможемо швидко опанувати, а також підприємства високої міжгалузевої інтеграції, що дають роботу іншим нашим підприємствам. Нехтування цих вимог (а ми це й робимо в новому податковому законодавстві) призведе до знекровлення бюджету за рахунок пільг велетням сировинного перероблення і видобування, які мають довгий капіталомісткий цикл переозброєння і від підвищення ефективності яких виграють, в основному, зарубіжні споживачі. Слід зазначити, що така вибіркова пільга дає реальну користь і тим, хто не потрапляє під неї. Економічне зростання почне збільшувати попит на всі види продукції, а стабілізація фінансової системи знижує інфляційні втрати.

Слід зазначити, що модель економіки, орієнтованої на внутрішній ринок, не виключає зовнішньої торгівлі, а навпаки, передбачає її на вищому рівні. Якщо внутрішні ціни за рахунок модернізації виробництва почнуть «відставати» від інфляції, ми матимемо можливість активно виходити на ринки СНД, які спокійно ставляться до нашої якості й асортименту. Тепер визначимося, як така модель має відбиватися на приватизації. Очевидно, головний наголос тут робиться на малі та середні об'єкти, що можуть швидко трансформуватися. Вони мають негайно перейти у приватну власність. Тут активно почнуть працювати всі особливості приватної власності: дбайливе використання (своя сорочка), ефективне і жорстке управління (господар таки), продумане інвестування (свої гроші платиш), конкуренція і швидкість ринкової реакції (голод — не свій брат).

Украй важливе питання: провадити грошову чи ваучерну приватизацію малих і середніх об'єктів? Грошова приватизація має свої позитивні сторони: поповнюється бюджет, серйозніші власники (зуміли заробити гроші), продуманість купівлі (небезкоштовно роздають). Проте зиск з цього сумнівний, а перспектива вельми кисла. Враховуючи одвічну традицію негідного ставлення до власного народу, не будемо говорити про моральний бік цієї справи (все-таки негарно продавати народові те, що йому належить), а оцінімо інші чинники.

По-перше, слід розуміти, хто зараз може заплатити за об'єкти приватизації. Чи то, панове бандити, чи то — кавказької національності. Українські громадяни на 70% належать до категорії злидарів (за офіційною статистикою). Проблема не лише в тому, що, побачивши нових господарів, простий люд почне дуже нервувати, а й у тому, що навряд чи в цієї публіки прокинеться трудова звитяжність (якої не могли розбудити у виправно-трудових колоніях). Є ще один щонайважливіший чинник. Безцінний скарб кожного народу — люди підприємливі й талановиті. Є вони і в нас, от лише початкового капіталу не мають. Дуже важливо надати їм нагоду організувати свою справу, а це можливо лише за ваучерної приватизації малих і середніх об'єктів, коли, об'єднавшись з родичами та друзями, вони спроможуться-таки отримати щось у власність. Зовнішнім чинником є й те, що приватизовані малі та середні об'єкти непогано поглинають надлишкові трудові ресурси, а вони десятками тисяч вивільнятимуться з промислових гігантів. Створення нових робочих місць — надзвичайно дорога справа і потребуватиме набагато більше коштів з бюджету, аніж прибуток від грошової приватизації малих об'єктів. А от сподіватися на те, що безробітний зможе купити за гроші підприємство, де сам же працюватиме, може лише надто збуджений реформатор.

ЄЩЕ ОДИН ФАКТ, що дався взнаки в тих країнах, де приватизували малі об'єкти за гроші. Причина дуже проста — вклали всі гроші у купівлю, а обігових коштів і коштів на модернізацію не залишилось. Це дуже серйозний економічний чинник, що призвів до консервації підприємств і втрати ринків збуту. Але й це не остання вада грошової приватизації. Вилучення із загального переліку приватизованих за ваучери об'єктів малих і середніх підприємств автоматично призводить до заниження ваучерної оцінки й низького котування акцій підприємств, отримуваних за них. А це означає не що інше, як дешевий розпродаж країни. Це засвідчують і цифри. Після завершення ваучерного етапу приватизації в усіх країнах розпочалося приголомшливе зростання вартості акцій приватизованих підприємств: від 4000 до 8000% на рік у валюті! Комусь ввижається змова світової буржуазії, а мені здається — спадковий ідіотизм політиків, що вжили всіх заходів до збивання цін на ваучери та державності.

Напросився і висновок: приватизація малих і середніх об'єктів має відбуватися за змішаною ваучерно-грошовою системою. Гроші мають становити близько 20% від вартості, щоб був стимул подумати перед придбанням і не гаяти часу, аж поки нездалі господарі проп'ють майно, отримане на дурничку.

Окрема тема для роздумів — приватизація великих об'єктів. Про це — в наступній статті.

Олександр НОВІКОВ,
народний депутат України,
член контрольної комісії
Верховної Ради України
з питань приватизації.

Тарас ПРОЦЕВ'ЯТ:

«...На абсолютну істину має право лише Бог»

***СЬОГОДНІ** довкола запропонованого Президентом проекту закону «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні» тривають гострі дискусії. І хоча прийнято його в першому читанні завдяки підтримці правоцентристського блоку, це ще не означає, що парламентарії схвалюють його беззастережно. Але на відміну від лівого блоку, чимало представників якого віддають перевагу проекту закону «Про місцеві Ради народних депутатів», до якого, на їхню думку, могли б увійти окремі положення Президентського законопроекту, «центристи» і «праві» вважають, що проект закону, запропонований главою держави, має право на життя. Але з певними уточненнями, доповненнями та змінами. Про це розмова нашого кореспондента з народним депутатом України, членом Конгресу українських націоналістів Тарасом Процев'ятом.*

— Давайте почнемо з того, що кампанія у засобах масової інформації за безумовне схвалення чи однозначне відкидання цього документа — дві крайнощі, які не мають під собою реального грунту. Слід пам'ятати, що на абсолютну істину має право лише Бог. А людям властиво помилятися, і дискусію слід вести не для того, щоб у будь-який спосіб «добити»опонента, а щоб знайти шлях, який сприяв би виведенню держави на магістральний напрям реформ. А останні у свою чергу, мають проводитися не просто задля змін, а з метою сприяти виведенню суспільства з ганебного жебрацького становища, у якому опинилася одна з потенційно найбагатших країн світу.

Друге. Закони мають бути реальні, а не утопічні, чи такі, що їх створюють під якусь конкретну особу. Цьому нас, зрештою, мали б навчити уроки насильницького запровадження соціал-комуністичної утопії, за що український народ заплатив десятками мільйонів життів кращих його синів і дочок.

І третє. У складній побутовій техніці, яку випускає, наприклад, Японія, існує так званий «захист від дурня». Тобто, коли людина неправильно натискує клавішу магнітофона, телевізора чи іншого приладу, він не зіпсується, бо має захист від таких дій. Тож такий захист має існувати і для такого тонкого інструменту як закон. Адже ціна нашої помилки може обернутися трагедією для народу. Тому слід чітко усвідомити, що закон про владу має бути виважений. І хоча його вважають за тимчасовий, немає нічого довговічнішого, ніж тимчасове, — у цьому ми переконувалися не раз.

***ЩОДО** законопроекту, запропонованого Президентом, то й неозброєним оком помітно, що ті, хто готував його, дбали передусім про власні необмежені права. Адже ніхто не може гарантувати, що на зміну Леоніду Кучмі не прийде диктатор чи, навпаки, людина, якою та ж адміністрація буде маніпулювати у власних інтересах.*

— **Отже, «за» прийняття такого закону більше, ніж «проти»?**

— Саме так, бо розв'язання проблеми реформування та створення ефективних владних структур має передусім повноцінну реалізацію реформ та їх законодавче забезпечення, структурну перебудову економіки, захист національних інтересів, безпеку держави і покращення життєвого рівня співвітчизників. Через те, що конституційний процес затягнувся, а лівий блок разом з керівництвом Верховної Ради прагне за будь-яку ціну протягнути закон «Про місцеві Ради народних депутатів», Президент змушений був ініціювати прийняття тимчасового Конституційного закону. Адже за відсутності жорсткої обкомівсько-райкомівської вертикалі та адміністративної радмінівсько-господарської виконавчої структури Ради з їхнім правом втручатися у все і вся, але ні за що не відповідати — стали розсадниками хаосу в державі. А окрім цього, вони на місцевому рівні окуповані господарсько-колгоспною номенклатурою — інструментом захисту її групових меркантильних, часто корумпованих інтересів.

Закон має виформувати функціональний розділ між різними гілками влади, звівши до мінімуму можливості неконструктивного втручання однієї у сферу повноважень іншої. А також створити такий механізм взаємобалансу владних структур, який виключав би можливість вивищення однієї гілки влади над іншою. Не менш важливо створити чітку і ефективну вертикаль виконавчої влади, яка забезпечувала б реалізацію державної політики на всій території України і чітко окреслювала б повноваження органів місцевого самоврядування. Конституційний закон має також закласти надійні підвалини творення дійсно незалежної судової влади і, що не менш важливо, формування механізмів забезпечення територіальної цілісності України, точного дотримання її Основного Закону та інших законодавчих актів на всіх без винятку теренах.

— **Однак закономірно виникає запитання щодо того, чи можуть співіснувати Конституція УРСР та новий Конституційний закон?**

— Винесений на суд парламенту та громадськості законопроект недовершений, має багато недоліків та недоробок. Однак, усвідомлюючи важливість його прийняття, неформальна депутатська група в парламенті — «30 червня», до складу якої входять депутати від Конгресу українських націоналістів та його симпатики, група консультантів під керівництвом Анатолія Ткачука підготували пропозиції, а точніше — альтернативний проект, який дав би можливість усунути основні вади президентського. Одним із ключових моментів нашого проекту є сам механізм прийняття цього закону.

На наш погляд, паралельне існування чинної Конституції і закону про владу може внести плутанину, невизначеність і двозначність у конституційне поле України, та ще й за умов, коли, згідно із статтею 170 Конституції, «всі закони та інші акти державних органів України видаються на основі і відповідно до цієї Конституції». Крім того, ідеологія, значна частина положень старої Конституції є стримуючим фактором щодо введення необхідних новацій до Конституційного закону, який, за задумом авторів, повинен мати тимчасовий характер та бути чинним до часу прийняття нової Конституції. Отже, закон повинен містити як певну частку здорового консерватизму, враховуючи нинішні політичні реалії в Україні, так і закладати нові принципи організації влади, основи нових ефективних форм правління, які в майбутньому мають бути закріплені у новій Конституції.

Тому ми пропонуємо концепцію Закону, який на перехідний період повністю замінив би чинну Конституцію та став основним Конституційним Законом України під назвою «Конституційний Закон України «Про основні засади організації влади в Україні». У преамбулі зазначаємо: «Цей Закон визначає основні засади організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України і є тимчасовим Основним Законом України». Водночас необхідно в заключному розділі закріпити рішення про те, що від дня набуття чинності закону втрачає чинність Конституція України 1978 року з доповненнями і змінами 1978—1994 років.

— **Що ж конкретно пропонуєте ви в альтернативному проекті?**

— **Вважаємо, що сьогодні на часі змінити назву представницьких органів влади в Україні. Ради за час більш як 70-літнього советського панування стали символами псевдонародних органів влади, колоніального режиму. Отже, Верховна Рада повинна за новим Законом стати Національними Зборами, а сільські, селищні, міські, районні, обласні Ради народних депутатів відповідно — сільськими, містечковими, міськими, районними, обласними Зборами.**

З нашої точки зору, серйозною вадою президентського законопроекту є нечітке визначення кола питань, які повинні врегульовуватися виключно Законом. Це в свою чергу розмиває грань між законодавчою та виконавчою гілками влади. Тому в окремих статтях важливо чітко окреслити сфери, які вимагають винятково законодавчого регулювання і щодо яких Закон визначає вихідні положення, а також точно окреслити сфери, у які Національним Зборам втручатися забороняється. На нашу думку, парламентові слід заборонити:

приймати закони і постанови, що суперечать цьому Основному Закону чи підлягають вирішенню лише всеукраїнським референдумом;

втручатися у вирішення питань, які, згідно з цим Законом, віднесено до виключної компетенції виконавчої чи судової влади або до повноважень органів самоврядування;

делегувати свої повноваження органам виконавчої чи судової влади.

Немає сумніву, що потребує уточнення механізм та процедура затвердження, пролонгації Президентом законів України, які надавали б відповідні можливості обом гілкам влади відстоювати свою позицію з того чи іншого питання, що вимагає законодавчого врегулювання.

Хронічною проблемою нашої країни стало формування та подання Кабінетом міністрів на затвердження парламентові державного бюджету та звіту про його виконання. Доцільно було б детально врегулювати цю процедуру та зафіксувати в Законі, що:

державний бюджет та додаткові видатки до чинного бюджету можуть затверджуватися Національними Зборами не інакше як у формі закону;

закон встановлює розмір дефіциту та передбачає джерела і кошти на його покриття;

якщо Кабінет міністрів до 30 листопада не подав Закон про бюджет до Національних Зборів, то державний бюджет на наступний рік визначають за нормативами бюджету поточного року;

у державному бюджеті в частині видатків мають бути визначені бюджети окремих гілок державної влади як сумарно, так і на рівні окремих органів, міністерств, відомств, установ, причому перерозподіл асигнувань за кожною статтею не може проводитися без попередньої згоди на те Національних Зборів;

Кабінет міністрів подає у Національні Збори звіт про виконання держбюджету не пізніше, як через 30 днів після завершення бюджетного року тощо.

— **А як уникнути вивищення президентської гілки влади над іншими? Адже автори проекту закону вже спокусилися цим...**

— Так, у законопроекті, запропонованому на обговорення парламентові, очевидне бажання надати президентській виконавчій структурі відчутної переваги порівняно із законодавчою та судовою гілками влади. Наприклад, пропонують Президентові одноосібно призначати Прем'єр-міністра та склад Кабінету міністрів, що підзвітні, фактично, лише Президентові. Йому ж належить і переважне право призначення суддів Верховного та Вищого арбітражного судів України, суддів загальних і арбітражних судів, що може поставити судову владу у певну залежність від Президента та державних виконавчих структур. Немає також згадки про можливість імпічменту Президента за виняткових, надзвичайних обставин, хоча й надається право беззастережно розпускати вищий законодавчий орган. Неврегламентовані також сфера повноважень, у якій Президент видає свої укази та механізм їх створення. Президентові також надається право створювати нескінченну кількість структур державної виконавчої влади, дорадчих органів тощо.

— **Яке ж ваше бачення подолання цієї колізії?**

— **Виправити дисбаланс можна, ввівши до нього низку поправок та додаткових положень. Так, на нашу думку, положення про те, що Президент визначає кандидатуру Прем'єр-міністра і призначає його на цю посаду, слід доповнити умовою: якщо більшість складу Національних Зборів не заперечує проти такого призначення. Ввести також процедуру, за якою Прем'єр-міністра не затверджують більшістю, а легітимізують, якщо проти його кандидатури не висловилася більшість парламенту. Необхідно також забезпечити підзвітність та відповідальність Кабінету міністрів перед Національними Зборами. Прем'єр-міністр та міністри мають здійснювати свої повноваження за умови довір'я парламенту, а висловлена недовіра тягне за собою негайну відставку кожного з них.**

***З НАШОЇ** точки зору, серйозною вадою президентського законопроекту є нечітке визначення кола питань, які повинні врегульовуватися виключно Законом. Це в свою чергу розмиває грань між законодавчою та виконавчою гілками влади.*

Щодо судової влади, варто надати Президентові можливість своїм Указом призначати третину членів Конституційного Суду, одночасно ввівши механізм затвердження та звільнення парламентом Голови і членів Верховного Суду.

Слід уточнити також умови можливого розпуску Президентом після консультацій з Головою парламенту та Прем'єр-міністром Національних Зборів, якщо вони двічі протягом року висловили недовіру уряду, не схвалили програму його діяльності або протягом трьох місяців не змогли сформувати більшість. Урівноважити цю можливість глави держави необхідно процедурою імпічменту чи відставки Президента, що повинні вирішувати Національні Збори в разі злочинного порушення ним Конституції та Законів України під час виконання службових обов'язків.

Не менш важливо чітко окреслити сферу та механізм прийняття Президентом Указів лише для виконання чинних законів та неврегульованих

(Закінчення на 10-й стор.).

Професійна освіта: криза чи нові можливості

У СУЧАСНОМУ світі науково-технічна революція озброює суспільство могутніми крилами, здатними піднести його до верховин соціально-економічного поступу, правдивої гуманізації суспільного життя. Ці крила — праця і наука. Та в основі того і того лежить система професійної освіти, з якої виходять і ті, хто рухає вперед науку, і ті, що на різних рівнях праці й управління реалізують її досягнення заради поступу цивілізації.

Спадає на пам'ять народна мудрість: малюєш дерево — подивись, як воно зростає. Визначаючи характер і напрям розвитку всієї системи освіти в країні, слід виходити передусім з реального стану справ. А він вкрай тяжкий. Погляньмо на вищу школу. **Ми маємо 161 вуз III та IV рівнів акредитації, включно з 30 університетами та 16 академіями.** Втім, сьогодні в нас мало підстав стверджувати, що високий формальний статус багатьох вищих навчальних закладів свідчить про високий фактичний рівень підготовки в них фахівців.

Дедалі більше відставання і навіть руйнування навчально-матеріальної бази, консервація технократичних підходів до навчання, плутанина у навчальних планах і програмах, багатьом з яких 10 років і більше, відсутність спрямованої на формування особистості, інакше — виховної роботи, посилена практика погодинщини, за рахунок якої часом штучно завищується науковий ценз багатьох вузів — ці та багато інших вад погіршують і так важке, за умов соціально-економічної кризи, становище у вищій школі. Особливо непокоїть стан з кадрами професорсько-викладацького складу вузів. Погіршання умов праці, мало не символічна оплата його зусиль, відхід найкваліфікованіших професорсько-викладацьких кадрів до інших галузей та сфер. В університетах кількість викладачів—кандидатів наук скоротилася нині до 54 відсотків проти 57 відсотків 1987 року. У політехнічних вузах відповідно — 54,5 і 56,0, машинобудівних — 49,4 та 53,8, гірничо-металургійних — 50,9 і 53,8 відсотка.

Повільними темпами змінюється структура підготування фахівців на користь гуманітарного спрямування. Справа, звичайно, зовсім не в тому, щоб скоротити підготування інженерів до 10 відсотків, як у США. Завдання радикального техніко-технологічного переозброєння виробництва, з якими ми неминуче стикаємося, не дають змоги поринути в «гуманітарний романтизм». Проте, 65 відсотків інженерів у сьогоденній структурі — неймовірно багато. Особливо, якщо врахувати слабку гуманітарну складову їхньої освіти.

Останнє — особливо важливе. Просування шляхом створення соціально орієнтованої ринкової економіки аж ніяк не має означати заперечення у суспільстві високої духовності. Тим часом, симптоми кризи духовності наявні. Ось лише деякі штрихи ціннісних орієнтацій студентів технічних вузів України за останні роки. **Майже 66 відсотків студентів вступили до вузів, орієнтуючись не на конкретний фах, тобто керуючись не покликанням чи принаймні якоюсь цікавістю до професії, а лише бажанням отримати вищу освіту.** Лише десята частина студентів зберігає під час навчання внутрішню вірність обраному фахові. Понад 70 відсотків студентів свідчать під час опитувань про своє несумлінне ставлення до навчання. Чесність і скромність цінує лише третина студентів, зате безвідповідальність і особисту користь — від половини до 60 відсотків, три чверті студентів отримують знання про моральні цінності з кіно- та відеофільмів, що, як правило, є в наш час зразками третьогатункових закордонних кіновиробів. Лише половина студентів у вільний час читає. Нарешті, більш як 40 відсотків майбутніх фахівців вважає, що сенсом студентського життя є можливість «вільно й весело проводити кращі роки свого життя».

До того ж, і те незначне, що робилося останніми роками в галузі виховання молоді, яка навчається, вельми далеке від шуканого. Я тут цілком підтримую позицію Л. Д. Кучми, котрий нещодавно знову заявив, що зміна мовної та гуманітарної політики в цілому «просто життєво необхідна для збереження цілості й громадянської злагоди в Україні». Певен, що такі підходи поділяє значна більшість наших співгромадян. Ми всі маємо пам'ятати слова англійського мислителя А. Тойнбі: забираючи в іншого право зоставатися людиною, втрачаєш людину в собі самому.

Ми не маємо права втратити покоління, а то й два. У такому разі зникнуть останні надії на поступальний рух нашого суспільства, прилучення до світової цивілізації. **Треба серйозно братися за виховну роботу, поклавши в її основу гуманітарні цінності.** При цьому однаково важливі як навчальний процес, так і сфера вільного часу. А сподіватися, що ринкові стосунки самі собою і навчать, і виховають, як слід, — це означає скидатися на того страуса, що ховає голову під крило, і вважає, що вже тепер небезпека обмине його обов'язково.

Що ж до організаційно-рівневих форм вищої школи, то, безперечно, слід і надалі розвивати мережу університетів з великим науково-педагогічним потенціалом і досконалою навчально-матеріальною базою. Цим шляхом давно прямує Західна Європа. Університети можуть не лише надавати глибокі комплексні знання майбутнім фахівцям, а й бути важливими чинниками гуманізації суспільства. Інакше, завдання університету саме в тому й полягає, щоб підтримувати саму ідею про безумовні людські цінності. Адже головною загрозою університетам, особливо нещодавно створеним, є спотворене розуміння професіоналізму і благовидний утилітаризм нашого часу, які помалу впроваджують у свідомість молодих людей, маючи на увазі їхню майбутню кар'єру, пораду лиходія Яго дурному Родріго:«Кинь, та гроші в твоїм гаманці». Якщо ми лише припускаємо, що готівка — не основна цінність і не кінцевий арбітр у людських стосунках, то це означає, що потрібні нова концепція користі, адекватна відповідь на загрозу.

Ми маємо відмовитися від старого бачення університету як монолітного навчального закладу, що складається з низки факультетів. До системи Університету штату Нью-Йорк, приміром, належать 64 навчальні центри (інститути, коледжі, кампуси), розташовані в містах штату. У складі Єрусалимського університету — 61 науково-дослідний підрозділ. У нашій країні різні рівні освіти тривалий час було міцно розокремлено відомчими парканами. Процес їхньої інтеграції, що розпочався після створення єдиного Міністерства освіти України, гальмується колишньою розрізненістю у нижніх ешелонах. А створення університетів, до яких належать підрозділи різного рівня освіти, завершує створення єдиної і органічної системи освіти від школи й ПТУ до готування наукових кадрів, надає реальні можливості для розвитку вузівської науки як на рівні прикладних, так і фундаментальних досліджень.

Останнім часом набула розвитку система вищих навчальних закладів, що грунтується на недержавній формі власності. Серед більш як 500 таких закладів близько 100 отримали I—III рівні акредитації, приблизно ще стільки ж надіслали до Міносвіти заявки на акредитацію. Типовий недержавний вуз займається сьогодні підготовкою фахівців з 2—4 споріднених спеціальностей, переважно у сфері економіки, менеджменту, права для комерційних та державних структур. У громадській думці сьогодні немає єдиної точки зору на недержавні форми освіти. Гадаю, що найважливіше полягає в тому, щоб єдина державна політика в галузі освіти, певні параметри підготовки фахівців суворо було дотримано. В такому разі недержавні вузи здатні відіграти позитивну роль. З одного боку вони, в остаточному підсумку, працюватимуть на розвиток інтелектуального й духовного потенціалу суспільства, підвищення його професійно-кваліфікаційного рівня; з іншого — в умовах соціальної диференціації для здібних юнаків та дівчат з менш забезпечених прошарків суспільства буде збережено можливість здобувати освіту в державній безкоштовній вищій школі.

Вкрай загострилися питання фінансування вищої школи. Запроваджуваний нині 20-відсотковий платний прийом на навчання — аж ніяк не панацея. Тим більше, що платне навчання в державних навчальних закладах — питання, яке потребує особливо обережного й виваженого підходу. Вузам треба вчитися заробляти гроші. Йдеться про розширення прийому на навчання іноземців. Ми можемо навчати не гірше за інших. Але потрібно всіх у тому переконати. З іншого боку, в новій редакції Закону «Про освіту» доцільно передбачити не лише багатий спектр можливої економічної діяльності вузів, а й заступництво держави в оподаткуванні.

Справжній біль нашого суспільства — профтехосвіта. Глибокі кризові явища в цій галузі очевидні. Сьогодні рівень професійної підготовки випускників профтехучилищ значно відстає від технологічного рівня виробництва. А останній у нас також має вельми скромний вигляд. Відставання зумовлено неякісною організацією виробничої практики, моральним і фізичним старінням навчально-матеріальної бази ПТУ.

«Вимивання» з ПТУ загальноосвітньої підготовки знижує рівень інтелектуального розвитку робітничої молоді. Це негативно позначається на її майбутній соціальній мобільності, породжує тенденцію до зниження освітнього рівня суспільства загалом.

Відбувається абсолютне скорочення кількості учнів у системі профтехосвіти. Як наслідок, нові й нові десятки тисяч підлітків залишатимуться на вулиці, бо школа відбірково підходить до формування старших класів. Водночас шанси потрапити на виробництво, не маючи фаху, за умов зростання безробіття — мінімальні. Легко передбачити, як все це позначиться на криміногенній ситуації, зростанні тенденції до нестабільності в суспільстві. Тим більше, що вже зараз в окремих регіонах України частка неповнолітніх, які ніде не навчаються і не працюють, сягає 50 відсотків. Практично кожний четвертий злочин сьогодні здійснюють представники цієї категорії неповнолітніх.

Зараз треба здобути уроки з того, що сталося останніми роками, уважно підійти до доробки закону про професійно-технічну освіту, обов'язково зберігши державний характер галузі. До речі, так роблять і в країнах Західної Європи. Слід виходити з того, що профтехосвіта є одним із гарантів соціальної стабільності суспільства. Її діяльність має набути випереджального характеру, наслідком чого стане міцний запас кваліфікації молодого робітника щодо середнього техніко-технологічного рівня виробництва в країні. Тому новітні зразки техніки та обладнання з початком їх серійного виробництва чи придбання за кордоном мають обов'язково надходити до профтехучилищ. За будь-якого рівня приватизації засобів виробництва держава має займатися цими питаннями.

Збереження державного характеру профтехосвіти дасть змогу ефективно використати профтехучилища для ліквідації структурного безробіття, яке неминуче з'явиться з початком великомасштабної перебудови економіки. Нарешті, на користь такого підходу говорить також розвиток міжгалузевого і міжрегіонального характеру підготовки молодих кваліфікованих робітників у багатьох училищах, особливо з нових та новітніх професій для наукоємних та високотехнологічних виробництв.

Кажуть, що історія навчає. Проте, краще вчитися на позитивному досвіді, аніж вічно займатися виправленням власних помилок.

Олександр СТЕПАНОВ,
голова підкомісії з професійної освіти Комісії Верховної Ради України з питань науки й освіти, доктор економічних наук.

«...На абсолютну істину має право лише Бог»

(Початок на 9-й стор.).

Законом питань, які діють до часу набуття чинності відповідними законодавчими актами. Що ж до актів Президента, які мають нормативний характер чи потребують фінансування, важливо закласти механізм, згідно з яким вони не можуть набути чинності без підпису Прем'єр-міністра чи відповідного міністра.

Отже, на нашу думку, лише після введення цих та ряду інших доповнень і поправок можна сподіватися, що президентський Закон створюватиме необхідні умови для балансу законодавчої та виконавчої влади у державі.

— А яка ж роль у вашому альтернативному проекті відводиться Криму?

— Розвиток подій навколо Криму засвідчує, що створена комуністами автономія не стала фактором розв'язання соціально-економічних проблем півострова та поліпшенням життя його населення. Проте стратегічна мета — створити в Україні постійне джерело нестабільності для того, щоб мати привід для перманентного шантажу нашої держави, — реалізована комуно-шовіністичними силами блискуче. Це підтверджують і останні події на Кримському півострові та в Росії. Рішення парламенту Криму щодо загальнодержавної власності та випади мера Москви Лужкова, який дозволяє собі заявляти, що Севастополь він розглядає як одинадцяту префектуру міста Москви, свідчать про те, що до торжества здорового глузду та поваги до прав у представницьких органах Кримської автономії, як і в середовищі державних кіл Росії, — дуже далеко.

А оскільки ж влада в Криму підтвердила свою абсолютну неспроможність діяти в межах правового поля України, що зайвий раз підтверджує хибність ідеї автономії Криму, на наш погляд, логічно було б вилучити з президентського проекту закону розділ, який стосується Автономної Республіки Крим, а питання скасування Кримської автономії розглянути і на окремому засіданні вирішити парламентом.

У цілому ж Конституційний закон потребує значного поширення і вдосконалення. Залишається лише сподіватися, що висловлені пропозиції знайдуть розуміння в погоджувальній комісії та будуть прийняті Верховною Радою. Таким чином, будуть створені сприятливі умови для активізації реформування влади в Україні.

Інтерв'ю вів
Василь ТУГЛУК.

Кого захищає уряд: честь мундира чи виробника?

ВЕРХОВНА Рада України переважною більшістю голосів народних депутатів схвалила в першому читанні проект закону України «Про оплату праці», підготовлений Федерацією профспілок України і поданий мною та народним депутатом Леонідом Вернигорою в порядку законодавчої ініціативи.

Проект було прийнято навіть всупереч тому, що Прем'єр-міністр України Віталій Масол подав Верховній Раді листа, в якому пропонував взагалі такого закону не приймати до стабілізації економічного становища, хоча строки економічного покращення в листі не вказані. Таку ж позицію зайняв і міністр праці Михайло Каскевич, який виступив на засіданні сесії.

Один з аргументів урядовців проти схвалення проекту закону полягає у тому, що його впровадження, ймовірно, вимагатиме 100 трильйонів карбованців — а де ж їх узяти?

Не буду переповідати історію появи альтернативного проекту закону «Про оплату праці» від профспілок. Скажу лише, що він детально обговорювався за участю спеціалістів-виробничників, науковців, профспілкових працівників, двічі — на засіданні Комісії Верховної Ради України з питань соціальної політики і праці, був схвалений і рекомендований до розгляду Президією Верховної Ради України.

Актуальність цього закону очевидна. Недарма Верховна Рада проголосувала не лише за його «перше читання», а й за першочергове прийняття. Потрібність цього закону, як і багатьох інших, що спрямовані на реалізацію схваленої Верховною Радою програми Президента, вже усвідомили як «ліві», так і «праві» в нашому парламенті. Та, мабуть, цього не усвідомив до кінця уряд, бо з поданням необхідних законопроектів до Верховної Ради він зволікає.

Що ж спонукало профспілки взятися за розробку такого важливого і вкрай потрібного закону?

Питання реформування системи організації оплати праці, створення для цього правової основи назріло давно. Виданий ще у грудні 1992 року декрет «Про оплату праці» не зорієнтований на ринкові трудові відносини, не містить конкретних норм і механізмів законодавчого визначення основних елементів заробітної плати. Він фактично дає урядові всі права на монопольне прийняття будь-яких рішень у сфері організації та регулювання рівня заробітної плати.

ЧИ МОЖНА досягти фінансової стабілізації, коли не врегульована оплата праці? Мабуть, ні. Треба починати із запровадження такої організації оплати праці, яка сприяла б відновленню і стабілізації виробництва.

Трудівники, насамперед державного сектора економіки, не можуть і далі терпіти дискримінаційного ставлення до оцінки їхньої праці. А до цього, як справедливо зазначив у своїй програмі Президент України, «привела хибна державна політика у сфері заробітної плати». Тобто політика, що, як відомо, базується на декреті «Про оплату праці».

Яку сьогодні маємо картину в оплаті праці? Внаслідок штучного стримування розміру мінімальної заробітної плати, централізованого обмеження рівня оплати праці та фондів споживання на державних підприємствах заробітна плата як соціально-економічна категорія не виконує жодної із своїх функцій. Мінімальна платня із соціальної гарантії перетворилася на умовну розрахункову одиницю і втратила будь-який сенс. Повністю деформовані співвідношення між мінімальним і середнім заробітком. Зруйновані співвідношення в оплаті праці залежно від її складності та кваліфікації працівника. Так, співвідношення між мінімальною та максимальною оплатою праці становить нині 1 до 50 і вище, тим часом як у світовій практиці воно становить 1 до 8. Питома вага тарифу в середній зарплаті на підприємствах державного сектора економіки знизилася до катастрофічної межі — 20—25 відсотків. Знову ж таки, у зарубіжних країнах вона сягає 70—90 відсотків.

Частка фонду оплати праці в собівартості продукції в промисловості знизилася до 5—7 відсотків, а на окремих підприємствах становить менше одного відсотка. Реальна середня платня у грудні 1994 року (а номінально вона становила тоді 3,6 мільйона купонів) відповідала 67 карбованцям, або 27 відсоткам тієї, що була 1990 року.

Поглиблюються необ'єктивні диспропорції в оплаті праці працівників державної та недержавної сфер економіки. Фактично здійснюється несправедливий відплив вироблених на державних підприємствах цінностей у сферу інших форм власності.

Знецінення праці трудівників, зайнятих у державному секторі суспільного виробництва, має негативні наслідки для економіки і соціальної сфери в цілому. Суттєве зниження купівельної спроможності населення призвело до штучного згортання виробництва. Навіть тих товарів, попит на які традиційно високий.

Низька ціна робочої сили стала на заваді впровадженню науково-технічних досягнень, зростанню продуктивності праці і зацікавленню людей у кращих результатах своєї роботи. Таким чином, низька заробітна плата не тільки не забезпечує нормативного відтворення робочої сили, а й перетворилася фактично на гальмо виробництва та ринкових перетворень.

Неадекватна політика у сферах ціноутворення і заробітної плати (демократизація та лібералізація цін і водночас централізоване обмеження платні у державному секторі економіки) призводить до подальшого падіння рівня життя, різко посилює соціальну напруженість у суспільстві і при черговому підвищенні цін може призвести до соціального вибуху.

Все це й змусило профспілки з допомогою спеціалістів розробити і внести на розгляд Верховної Ради законопроект «Про оплату праці».

Нагальність глибокої структурної реформи оплати праці підкреслив у своїй програмній доповіді і Президент Л. Кучма. Основні принципові підходи до її здійснення, викладені у доповіді, збігаються з позицією профспілок, підтримані ними і покладені в основу запропонованого проекту закону.

Звичайно, запропонований і схвалений законопроект — не панацея і, можливо, далекий від досконалості, але він передбачає створення принципово нових правових, економічних і організаційних засад державної політики у сфері оплати праці, встановлює необхідні механізми визначення основних складників системи оплати праці, що мають ринкову спрямованість і враховують міжнародні норми, конвенції, рекомендації МОП і міжнародний досвід. Він передбачає також етапність порядку визначення розміру мінімальної заробітної плати залежно від стану економіки. В умовах кризи — це мінімальні гарантії, що визначені в програмі Президента: «Мінімальна заробітна плата не повинна бути нижчою за офіційно встановлену межу малозабезпеченості». В міру стабілізації економіки розмір мінімальної зарплати наближатиметься до величини мінімального споживчого бюджету і далі зростатиме.

Посилення захисту заробітної плати в умовах інфляції передбачається через механізм індексації.

Однією з переваг запропонованого проекту, на мою думку, є те, що він забезпечує однакові умови організації заробітної плати для всіх працівників, незалежно від форм власності і господарювання, через створення мінімальних гарантій в оплаті праці та запровадження демократичних засад у визначенні конкретних її розмірів безпосередньо на підприємстві, шляхом домовленостей.

До всього цього треба додати, що проект закону «Про оплату праці» має рамковий характер, тобто він такий, що може бути деталізований у процесі його використання, без зміни основних принципів.

Яку ж позицію зайняв Кабінет міністрів після схвалення профспілкового законопроекту?

Є підстави вважати, що до Президента надходить однобока інформація з метою налаштування його проти профспілок. На засіданні Кабінету міністрів, яке відбулося нещодавно, міністр праці М. Каскевич сказав, що запропоноване Федерацією профспілок (мається на увазі закон про оплату праці) призведе до колосальних витрат (названо вже не 100 трильйонів карбованців, а 280). До того ж, стверджував міністр, зупиниться виробництво і взагалі все в нашій державі розвалиться. Виступ на цьому засіданні першого віце-прем'єр-міністра В. Пинзеника, якого я поважаю за реформаторський підхід до економіки і ціную його погляди, особливо здивував. Він намалював ще більш гнітючу картину: за умови запровадження в дію закону про оплату праці у нас з'явиться 15 мільйонів безробітних.

Навівши три варіанти негативних наслідків впровадження законопроекту, В. Пинзеник на жодному з них не зупинився як на придатному. Водночас він не оприлюднив власного бачення виходу з кризи, що склалася у сфері оплати праці. Тим часом заходи, що їх вживає уряд для так званого «соціального захисту», а по суті, для чергового підвищення цін, призводять щоразу до збільшення кількості бідних.

Виходить, що Стоян із законом, який він вніс від імені профспілок України, мало не ворог № 1 для свого народу, для виробників, а уряд і Міністерство праці — перші захисники. От такий поворот! То давайте ж з'ясуємо: так це чи ні? З'ясуємо з фактами, з цифрами.

Справді, за умов застосування встановлених Кабінетом міністрів і нині діючих хибних принципів формування тарифної системи й визначення розмірів ставок і посадових окладів у кратності до мінімальної заробітної плати та застосування поправочних коефіцієнтів призвело б до підвищення всієї заробітної платні. Особливо у тих, для кого встановлено максимальний коефіцієнт, тобто у високооплачуваних. Звичайно, за такого підходу потрібні будуть значні кошти, передусім — для державних службовців, а у виробничій сфері система зарплати буде доведена до абсурду при широкому діапазоні встановлених коефіцієнтів у різних галузях.

Ми ж пропонуємо принципово нові підходи до формування система оплати праці. А саме: мінімальну заробітну платню вивести за межі тарифної сітки і відновити її соціально-економічне призначення як державної соціальної гарантії і оплати найпростішої некваліфікованої праці.

На основі мінімальної зарплати формувати тарифні ставки, міжкваліфікаційні (міжпосадові) співвідношення з урахуванням міжгалузевої диференціації. Мінімальні співвідношення між розміром мінімальної і максимальної тарифних ставок зарплати встановити як найбільш прийнятні у кризовий період: 1 до 3,5.

Тоді, скажімо, у бюджетній сфері мінімальна тарифна ставка складатиме 2,5 мільйона карбованців (величина межі малозабезпеченості у цінах січня), а максимальний посадовий оклад становитиме 8,750 мільйона карбованців. Середня заробітна плата за такого підходу збільшиться в 1,3 раза.

Із врахуванням того, що фонд заробітної плати основної і додаткової бюджетних галузей у грудні становив 12 трильйонів карбованців, то надалі додатково потрібно буде щомісячно додавати ще 30 відсотків, або 4—5 трильйонів. Такий підхід забезпечить мінімальні гарантії і дозволить зберегти в якійсь мірі висококваліфікованих спеціалістів, наукових працівників тощо.

Щоб у виробничій сфері знайти оптимальний, збалансований і адекватний економічній ситуації варіант, передбачається, що вся

МИ Ж пропонуємо принципово нові підходи до формування системи оплати праці. А саме: мінімальну заробітну платню вивести за межі тарифної сітки і відновити її соціально-економічне призначення як державної соціальної гарантії і оплати найпростішої некваліфікованої праці.

система оплати праці, її рівень і конкретні розміри визначатимуть самі підприємства шляхом угод, домовленостей, у залежності від фінансового стану підприємства і бажаного рівня зайнятості. Але й у виробничій сфері діє той самий принцип: мінімальна заробітна платня встановлюється на рівні межі малозабезпеченості для оцінки некваліфікованої праці, а мінімальна тарифна ставка робітника першого розряду має бути на 5—15 відсотків вищою від межі малозабезпеченості.

Що дасть такий підхід? Посилить відповідальність керівників за рівень заробітної плати, мотивацію керівників до пошуку нових форм організації виробництва, структурної перебудови, перепрофілювання і т.п. Посилиться також мотивація до підвищення продуктивності праці через усвідомлення найманими працівниками того, що їхня заробітна плата залежить не від рішення Кабінету міністрів про регулювання фонду споживання чи рівень нижньої і верхньої межі коефіцієнтів, а, навпаки, — від результатів їхньої праці і діяльності підприємства. Таким чином підвищиться купівельна спроможність населення, збільшаться відрахування в бюджет.

Підраховано також, що запропоноване підвищення рівня заробітної плати впливатиме на зростання цін, але в цілому по промисловості при зростанні зарплати вдвічі ціни підвищаться лише на 33,3 відсотка. Прогнозне зростання цін залежатиме від специфіки галузі і структури затрат. У більшості галузей такі розрахунки зроблені.

Тому я доходжу однозначного висновку: спроба дискредитувати Закон про оплату праці, який внесли профспілки і який абсолютною більшістю голосів підтримали депутати, — це спроба захистити честь мундира, а не виробника.

Олександр СТОЯН,
народний депутат України, голова Федерації професійних спілок України, член Комісії Верховної Ради з питань соціальної політики і праці.

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА: НЕ ВСЕ ТАК ПРОСТО

***У** НАШОМУ суспільстві дедалі повніше зріє розуміння того, що базою всіх економічних реформ має бути реформування в аграрному секторі. З сумом доводиться констатувати, що Постанову Верховної Ради України від 18 грудня 1990 року «Про земельну реформу» не виконано. І не лише через незадовільну роботу Держкомзему, який було спеціально створено для проведення земельної реформи. Необхідно визнати, що постанова і новий Земельний кодекс були половинчастими, узаконення права власності на землю зупинилося на півдорозі.*

Переконаний, що без повної земельної реформи продовольчу проблему не вирішити. Залежно від того, якими є перетворення у земельних відносинах, яка їх суть, такий буде і соціально-економічний результат. І якщо зараз Україна переживає гостру продовольчу скруту, то головною причиною цього є система землекористування, яка не відповідає вимогам сьогодення і, тим паче, майбутнього. Цю істину усвідомлює все більше громадян нашої держави, розуміючи, що подальше зволікання у проведенні земельної реформи загрожує не лише економічними і соціальними ускладненнями, а й політичними.

Саме з цих міркувань треба тверезо оцінити значення Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва». Серед його найважливіших особливостей ставлю те, що український селянин нарешті має можливість стати власником землі й вільним господарем на ній. І, що дуже важливо, такий шанс однаковою мірою мають як фермери, так і трудівники колективних господарств. Тобто щодо відношення до землі всі селяни ставляться в однакові умови. Реально Указ Президента є чи не першою спробою захистити права селянина у його відношенні до землі, а відповідно утвердити права власності на плоди його праці.

Візьмемо хоча б таке. Одна справа бути користувачем землі без права повного розпорядження нею, і зовсім інша — бути її неподільним, приватним власником, з гарантованим державою правом працювати на ній так, як він вважає за краще. Переконаний, що хоч поки не всі селяни позитивно сприймають всі положення цього Указу, вони дуже швидко переконаються, що іншого шляху немає. Досить, щоб хоч дехто після одержання земельного сертифікату передав чи заповів його комусь у спадщину, здав у заставу, а після виходу з колективного господарства з різних причин продав земельну ділянку, як процес усвідомлення селянами свого абсолютного права на землю піде дуже швидко.

Не можна недооцінювати й таке. У програмній доповіді на засіданні Верховної Ради Президент чітко визначив, що аграрна політика має здійснюватися в інтересах селянина, що саме селянин є тією центральною фігурою, заради якої мають здійснюватися соціально-економічні перетворення на селі. Так питання ще ніколи і ніким не ставилося. Схваливши доповідь Президента, Верховна Рада надала такому підходові державної гарантованості й необоротності.

Передання землі у приватну власність селян слід розцінювати ще й з такого боку. Ще недавно точилося багато розмов про повернення боргів селянину. Зараз вони стихли. Чи тому, що для одних таке гасло виконало свою політичну роль і, досягнувши з його допомогою своїх цілей, вони забули про нього. Чи тому, що приходить розуміння того, що це нездійсненна мрія. Адже суспільство і держава в таких боргах перед селом, що їх ніколи не вдасться повернути. Чи просто вирішення проблеми відкладається надалі у зв'язку з бідністю й пограбуванням держави. Можливо, є ще якісь інші причини. Але розмови щодо повернення боргів селу якщо не припинилися, то втратили гостроту.

І перший, хто перевів питання про повернення боргів селянам з площини політичних декларацій в русло конкретних справ, став саме Президент. Свою передвиборну обіцянку стати у випадку обрання Президентом на захист села він виконує, у тому числі і в найважливішому — в ставленні до самої землі. Селянам надано можливість переконатися, що в його особі вони мають надійного гаранта кращого майбутнього не тільки для них самих, а й для дітей і онуків. Пишу про це не тільки як народний депутат, а й як з діда-прадіда селянин, який все своє життя пропрацював у сільському господарстві, в тому числі в землевпорядних органах.

У зв'язку з цим турбує таке: селяни поки що дуже мало знають про суть і особливості запропонованого Президентом варіанту земельної реформи, про те, яку вигоду вони від неї матимуть. З різних причин їм про це розказують дуже мало. У багатьох випадках до них більше й швидше доходить критика на адресу реформ, в тому числі залякування, що добром це не закінчиться. Знаю про це з особистої практики роботи в своєму виборчому окрузі. Тому не можу зрозуміти, чому Президент, зробивши добру справу, недооцінює необхідність роз'яснення її селянам. Мені заперечують: по всіх областях проходять наради, на яких це питання обговорюється. Це дійсно так. Але хто на них буває? Переважно керівники господарств, зрідка фахівці. Частина керівників областей і районів. Але ж правдою є те, що не всі вони поки що однаково відносяться до земельної реформи і тому не поспішають якомога повніше і об'єктивніше роз'яснювати її суть селянам. А це той випадок, коли роз'ясненням мають бути охоплені всі селяни.

Як активний прибічник глибокої земельної реформи не можу разом з тим не висловити ряд зауважень і навіть побоювань. У стратегічному відношенні вона заслуговує безумовної підтримки. А от щодо тактики її здійснення варто ще подумати.

Насамперед щодо темпів. Вже перші підходи до практичного вирішення проблеми змушують багато над чим задуматися. Зокрема, ось над чим. Перше: паювати всю передану в колективну власність землю чи залишити якусь її частину нерозпайованою? Адже може бути таке, що вже після паювання потрібно буде мати землі, які могли б служити всім членам даного господарства. Наприклад, для прискореного розвитку скотарства у присадибному секторі потрібно мати громадські пасовища. Краще було б виділити їх ще до паювання землі. А от скільки їх має бути, потрібно вирішувати в кожному конкретному випадку. Як і при відведенні земель для нових сімей.

Друге: як бути з ерозійно небезпечними, підтоплюваними та іншими землями? В багатьох випадках їх є чимало. І щоб не трапилось так, що через деякий час вони дістануться комусь із селян, а потім треба буде відчужувати їх назад для створення грунтозахисних, контурно-меліоративних насаджень, краще завчасно подумати про це й виділити такі землі окремо. З ними можна було б повестися так: залишити у внутрішньогосподарському резерві або у власності держави з правом здачі їх за помірну плату в оренду колективам чи фермерам.

Третє: вже зараз можна стверджувати, що якісно, достатньо надійно відпрацювати всі нормативні акти щодо його реалізації не вдасться. Вони розробляються поспіхом, багато позицій дуже повільно узгоджуються між прихильниками різних поглядів як серед учених, так і серед виробничників. За таких умов дуже легко припуститись помилок, які потім буде важко або й неможливо виправити.

З огляду на ці та деякі інші моменти виправданим є питання: що краще — зробити все якомога швидше, але недостатньо надійно, чи хай трохи пізніше, але так, щоб потім не викликало соціальної напруги? Твердо переконаний, що більш прийнятним є другий варіант.

Думається, що здійснювати Указ Президента слід у два етапи. В першу чергу слід невідкладно передати землі колективним сільськогосподарським підприємствам у власність, провести паювання землі між трудівниками господарств і передати селянам передати належні їм земельні долі в оренду своїм же колективним господарствам (така практика в Україні вже є) і видати наприкінці року належну їм за земельну орендну плату. Тобто, ще до одержання земельних сертифікатів селяни могли б відчути, що належна їм земля вже працює на них.

Водночас слід внести необхідні зміни в Земельний кодекс та інші нормативні документи, що регулюють земельні відносини, і вже на їх основі виконати всю роботу з видачі селянам земельних сертифікатів. Цю роботу можна було б закінчити в середині цього року, зробивши детальну викладку різних варіантів в окремих господарствах різних зон і областей.

Переконаний, що від приватизації землі, від передання її в приватну власність виграють не лише селяни, а й усі громадяни України, міське населення, яке буде мати повніше продовольче забезпечення. Колись Адам Сміт дуже точно назвав землю матір'ю всіх багатств. Настав час, щоб Верховна Рада в законодавчому порядку допомогла Президенту забезпечити турботу всього суспільства про головне багатство нашої держави — землю — для забезпечення добробуту всього народу і тим самим покінчити з ганебним становищем: при наявності в Україні кращих земель Європи мати гостру продовольчу проблему.

Ростислав ЧАП'ЮК,
народний депутат України,
член президії Вищої ради
Селянської партії.

Інформаційно-електронна база законотворчого процесу

***Я** К І В ІНШИХ реформаторських істинах, життя поступово переконує нас в мудрості відомої формули: «Усім володіє той, хто володіє інформацією». З огляду на це у Верховній Раді предметом гострої турботи стала, поряд з низкою новацій, комп'ютеризація законотворчого процесу. Її завдання — розширювати нашу відкритість перед світом, повніше користуватися з його набутків у демократизації економіки та інших сфер життя. А ще — подавати добрий приклад у цьому всій нашій країні. Це — за великим рахунком. Якщо ж конкретніше, то йдеться про прискорення і підвищення якості роботи парламенту в цілому і підготовки законів — зокрема. Щоб доходити правових цивілізованих норм не навпомацки й манівцями, а зі знанням світового досвіду та найкоротшим шляхом.*

— Такою, власне, й була мета укладеної у вересні 1993 року угоди між дослідницькою службою Конгресу США та Агентством міжнародного розвитку (АМР) щодо надання допомоги Верховній Раді України, — сказав кореспондентові керівник Центру комп'ютеризованих інформаційних систем Верховної Ради України Микола ШВЕЦЬ.

— Нині, як стало відомо, реалізація першого етапу угоди наближається до завершення?

— В основному в тій частині, яка містить надання комп'ютерного та спорідненого з ним обладнання, монтування та налагодження відповідної мережі, програмного забезпечення і можливості виходу до світових інформаційних ресурсів з обслуговування законотворчого процесу. Вартість устаткування перевищує 400 тисяч доларів.

— Чи не трапилось, як буває в таких випадках, що нам дісталось не краще з кращого або підвела наша слабка компетентність, коли взялися за заморську справу?

— Ви знаєте, обійшлось. Комплекс монтують висококваліфіковані вітчизняні фахівці, яких ми постарались добрати, формуючи наш Центр. А крім того, маємо справу з високоавторитетною структурою — дослідницькою службою Конгресу США, яка дорожить своїм ім'ям.

Скажу більше, американські фахівці разом з нашими дуже прискіпливо добирали, до того ж на основі оголошеного конкурсу, всі необхідні технічні засоби та програмне забезпечення парламенту. В конкурсі взяли участь десятки провідних фірм світу. Це робилося за методикою, що відпрацьована американським законодавством і також заслуговує вивчення й творчого запозичення. Нам і зараз допомагають зарубіжні партнери. Тому є впевненість, що маємо все не гірше, ніж в інших парламентах. Ось, скажімо, система «Рада» — наш вітчизняний комплекс. Вона постійно на очах у телеглядачів. Видно, що електроніка діє бездоганно і красиво. Схоже, вдалося за найвищими зразками налагодити обслуговування всіх регламентно-процедурних вимог. І взаємоконтакт залу та Президії, і реєстрацію депутатів, і миттєвий запис на виступи та ремарки на табло, і надання аналітичних і довідкових даних. Усе, про що йдеться під час засідань, фіксує стенографічна система «Графіт», котру також не менш вдало створили українські спеціалісти.

— Словом, все немов у жарті щодо Греції?

— Зарубіжні фахівці кажуть, що є дещо й краще, ніж навіть у Конгресі США, хоча ми порівняно недавно почали впроваджувати сучасну інформаційну технологію і за кількістю комп'ютеризованих робочих місць ще дуже відстаємо від розвинених зарубіжних країн.

— Як відчувають комп'ютеризацію у парламентських комісіях, відділах Секретаріату, обробляючи отой нескінченний потік законопроектів, постанов, довідок, таблиць, інформацій? Тобто, що можна сказати про кінцеву віддачу електронної матеріально-технічної бази?

— Як «відчувають»? І просять, і вимагають. Ось, наприклад, уривки з деяких листів до нашого Центру: «Вимагаємо встановити комп'ютерний комплекс...», «Під час підготовки і розгляду на засіданні Комісії постає потреба в залученні до експертизи різних організацій і фахівців. У цьому зв'язку просимо встановити на нашому комп'ютері інформаційні системи «Фахівці», «Законодавство зарубіжних країн...». Або ще такий лист: «Комісія відзначає ваш значний внесок у створення інформаційної системи, яка сприятиме демократизації суспільства. Треба визнати, що процес законотворення став багато ефективніший, відколи почали використовувати ваші інформаційні бази...»

Наявний комплекс діє поки що в локальному режимі. Але й за таких умов ми вже зуміли впровадити понад двадцять комп'ютеризованих інформаційних систем та окремих задач. Вони істотно полегшують працю й прискорюють проходження законопроектів, дають змогу повніше використовувати вітчизняні та зарубіжні джерела. Крім того, Центр має доволі широке коло користувачів по всій Україні (понад 1500), забезпечуючи їх копіями еталонної бази даних «Закони й підзаконні акти України», обробляючи матеріали з багатьох інших аспектів і напрямів законотворчої та правової діяльності.

Парламентський Центр поєднаний зі спорідненими службами Адміністрації Президента України, Кабінету міністрів, майже всіх відповідних підрозділів міністерств і відомств, наукових установ, засобів масової інформації. Вони постійно користуються з наших баз даних: «Законопроект», «Закони і підзаконні акти України», «Законодавство зарубіжних країн», «Інформаційні агентства», «Вибори» тощо.

— Миколо Яковичу, ви сказали «в локальному режимі», а, схоже, йдеться про вседержавний?

— Так, система працює у всеукраїнському обширі. За допомогою комп'ютерної мережі, електронної пошти Центр надає інформаційні послуги в межах державних всім, хто зареєстрований у нас як абонент. До речі, позаторік ми реалізували таких послуг близько 16 тисяч, торік — майже 19 тисяч.

— А як же з відкритістю перед усім світом?

— Ми на її порозі. До квітня намічено освоїти додаткові засоби і потужності. Вони й дадуть змогу під'єднатись до міжнародної комп'ютерної мережі — INTERNET, котра вже має понад 20 мільйонів користувачів більш як у ста країнах... Отож, стане можливим повніше використовувати світові інформаційні ресурси та, у свою чергу, поповнювати їх матеріалами з України і про Україну.

— Насамкінець, делікатне запитання: парламентські службовці, а особливо депутати, не згадують вас злим словом за те, що змушуєте «міняти воза на авто»?

— Може, й злостивиться хтось, але, думаю, пошепки. І лише доти, доки по-справжньому не скуштуєм, що то є з комп'ютером. Це ж — насолода... А щоб скоріше відчути її, навчаємо і на робочих місцях, і в науково-навчальному центрі Інституту кібернетики НАН України. А за угодою, яку ми згадували на початку, в Києві й Вашингтоні коштом Агентства міжнародного розвитку йде підготовка вже до другої конференції з проблем інформатизації парламентської діяльності для народних депутатів, працівників апарату і технічних спеціалістів Верховної Ради. Крім того, маємо ідею до літа організувати в Києві міжнародну конференцію на тему — «Інформаційні системи Верховної Ради України та світові інформаційні ресурси».

— Отак виявляється. Що ж, як то кажуть, дай Бог! Щиро вдячний за розповідь.

Розмову вів
Микола ХОЦЬКИЙ.

СЕЗОННИЙ РОЗПРОДАЖ

ЗИМОВОЇ КОЛЕКЦІЇ 94–95
З 15 ЛЮТОГО

НЕ ПРОПУСТІТЬ СВІЙ ШАНС!

ЗАРАЗ АБО НІКОЛИ!

ВСЕ ПОВИННО ПРОДАТИСЬ!

знижка до 70%

LEDER PALACE

вул. Червоноармійська, 24

Дублянки ~~$900~~, ~~$800~~, ~~$700~~; **$400, $300, $250**
шкіряні куртки ~~$800~~, ~~$700~~, ~~$600~~, ~~$400~~; **$400, $300, $200, $100**

Lee Wrangler

вул. Горького, 4/6

Джинси ~~$50~~; **$30, $20**
джинсові куртки ~~$73~~; **$45**
джинсові спідниці ~~$40~~; **$10**
сорочки ~~$50~~; **$30**
реглани ~~$50~~, ~~$40~~; **$35, $10**

Argo-Passage
ESCADA
MARGARETHA LEY

вул. Червоноармійська, 24

ARGO-PASSAGE
Жіночий та чоловічий одяг,
Вовняні та кашемірові пальта,
котонові куртки, костюми,
брюки, спідниці
знижка до 70%

ESCADA
Костюми, піджаки,
брюки, спідниці
знижка до 50%

UNITED COLORS OF BENETTON.

вул. Хрещатик, 48

Вовняні светри ~~$45~~, ~~$40~~, ~~$35~~; **$25, $20, $15**
реглани ~~$40~~, ~~$35~~; **$20, $15**
куртки, піджаки ~~$130~~; **$65**
брюки ~~$60~~; **$30**
дитячі светри ~~$45~~, ~~$35~~; **$30, $20**
дитячі реглани ~~$25~~, ~~$16~~; **$15, $5**
дитячі брюки, спідниці ~~$40~~; **$20**

У ЗВ'ЯЗКУ З РЕКОНСТРУКЦІЄЮ МАГАЗИНУ
РОЗПРОДАЖ КОЛЕКЦІЇ ЗИМА 94/95

Reebok

Куртки ~~$70~~; $35
светри ~~$80~~, ~~$50~~; **$60, $25**
шорти ~~$45~~; **$20**
футболки ~~$45~~; **$25**
кросовки ~~$110~~, ~~$100~~, ~~$90~~, ~~$80~~; **$ 80, $70, $60, $55**

ВУЛ. ХРЕЩАТИК, 12

знижка до 50%

ЭТО НЕ ТРАСТ — ЭТО ИПОТЕЧНЫЙ БАНК

150 % 240

Свободные средства — на ДЕПОЗИТ
Сберегательные СЕРТИФИКАТЫ
обеспечивающие льготное налогообложение

Сроки: от 15 дней до 3 месяцев
Минимальный взнос: 500 млн. крб.

г.Киев, ул. Межигорская, 83
(Ст. Метро "Т.Шевченко")
Тел.:(044) 431 0811; 417 7013
Факс: 417 7013

Ukraine Arts management Program (UAP)

is a two year training program in arts management for citizens of Ukraine who work in the field of culture and arts, want to improve their managerial and teaching skills, receive the certificate in Management of Cultural Institutions equivalent to the post-academic certificate of the Centre for Arts & Media Management (CA&MM), Utrecht, the Netherlands.

The UAP includes an intensive training at evening time in Kiev and short internship in the Netherlands; the program is free of charge and supported by the Government of the Netherlands, conducted by the CA&MM and KPMG, Utrecht, the Netherlands, in the co-operation with the Ukrainian Academy of Art and KievManagementKonsult (KMK), Kiev, Ukraine.

If you want to apply, please send your resume with indication of name, address, phone/fax, education, managerial experience, current and previous positions in the cultural field, knowledge of languages, essay in English, two references by March 5, 1995 to:

UAP KMK Ltd PO Box 723 Kiev 252087 Ukraine

Advanced Computer Technologies

Недорога та надійна техніка збереже Ваш час і зусилля!

Комп'ютери будь-яких конфігурацій, комплектуючі, необмежений вибір принтерів, витратні матеріали, копіювальна техніка, сканери, модеми, різноманітні аксесуари і багато іншого - все це в одній фірмі!

386SX40-1-40-1.44-mSVGA256........................$473
386DX40-4-210-1.2-1.44-SVGA512 0.28....$891
486SLC33-4-420-1.2-1.44-SVGA512 0.28...$969
486SLC2-50-2-210-1.44-SVGA512 0.39......$744
486DLC40-4-210-1.44-SVGA512 0.39.........$857
EPSON LQ 100 (A4,167-200zn/s,360x360dpi)........$236
LJ 4P (A4,4str/min,600dpi,2Mb RAM)..............$1095
DESKJET 560C(A4,3-7str/min,600x300dpi,color)...$760

Тел. (044) 417-81-60 , Факс 417-71-57

ГАРАНТІЯ 6 МІСЯЦІВ

EPSON • SAMSUNG • PANASONIC • HEWLETT PACKARD • INTEL • IBM • QUANTUM

Інформація про створення і реєстрацію Української асоціації звільнених у запас кадрових військовослужбовців

11 грудня 1994 року створено Всеукраїнську громадську організацію «Українська асоціація звільнених у запас кадрових військовослужбовців».

Асоціацію створено учасниками програми «Соціальна адаптація військовослужбовців Міжнародного фонду «Відродження».

Діяльність об'єднання поширюється на всю територію України.

Основна мета діяльності асоціації:
сприяння соціальній адаптації звільнених у запас кадрових військовослужбовців та членів їхніх сімей;
захист їхніх законних інтересів.

Організація зареєстрована в Міністерстві юстиції України.

Свідоцтво про реєстрацію об'єднання № 619 від 3 січня 1995 року.

Відділення Української асоціації звільнених у запас кадрових військовослужбовців відкриваються в районах, містах, областях і регіонах України.

За довідками звертатися в м.Києві за телефаксами: 216-04-52; 213-03-91, в регіонах до координаторів ПСАВ МФВ.

Президент асоціації.

Санаторий «Лазурный» курорта Бердянск, расположенного на берегу Азовского моря,
реализует курсовки и путевки
на лечение заболеваний периферической нервной системы, органов опоры и движения, гинекологических, урологических и заболеваний желудочно-кишечного тракта.

За справками обращаться по адресу: г.Бердянск Запорожская обл., ул.Курортная, 79. Тел. (061-53) 4-19-68.

Предприятие «Днепрторгкомцентр»
реализует со склада в Днепропетровске
АВТОШИНЫ
для грузового, легкового и с/х транспорта.
Тел./факс (0562) 78-46-93.

Реалізуємо теплогенератори ТГФ-2,5Б
нові газові в кількості 20 шт;
змішувачі кормів — БСГ-3 — 2 шт
за цінами виробника.
Звертатися: Харківська обл., м. Балаклія,
вул. Червоноармійська, 13. Тел.: (05749) 5-10-29; 5-24-61.

Реклама в газете «Голос Украины». Телефон 441-89-34.Факс 449-85-62.

Алло, Рига!

«ШАНУЙМОСЯ, БО МИ ТОГО ВАРТІ...»

— Що новенького в Ризі? Що нового в діяльності посольства України в Латвійській Республіці? — запитав кореспондент «ГУ» по телефону у Тимчасового Повіреного у справах нашої держави в Латвії Володимира ЧОРНОГО.

— Розбудовуємо ефективні двосторонні відносини України й Латвії: політичні, економічні, культурні та інформативні. Прагнемо, щоб якнайшвидше відбулися візити на найвищому рівні, які дещо затримуються. Наприкінці січня на пам'ятних заходах у зв'язку з 50-річчям визволення концтабору «Освенцім» Радянською Армією зустрілися президенти України Л.Кучма й Латвії Г.Улманіс. Вони домовилися, що перший візит буде здійснено до Латвії. Під час нього планується підписання договору про дружбу й співробітництво, низку інших документів, що регулюватимуть наші відносини у таких галузях, як зв'язок, транспорт, право тощо.

Латвійська сторона запросила також відвідати з візитом Ригу Голову Верховної Ради України О.Мороза, віце-прем'єра, міністра оборони В.Шмарова, міністра закордонних справ Г.Удовенка.

Багато уваги приділяємо роботі з членами української громади, яких тут мешкає майже 80 тисяч чоловік. Через відомі обставини переважна більшість із них — апатриди, люди без громадянства. Разом з тим маємо теплий промінчик — українську школу в Ризі. Загалом прагнемо, щоб Україну в цій балтійській державі знали й шанували.

Лілія ГЕОРГІЄВА, «Голос України» (з Москви)

Час «тверезіти», панове?

***ТРИ ФАКТОРИ** визначають сьогодні стратегію у московських «кабінетах влади»: проблеми цілісності Росії, її взаємовідносин з республіками СНД, одержання допомоги Заходу (нестабільній Росії ніхто й цента не дасть). Від усього цього болять голови у Кремлі, місцевому «Білому домі», Державній Думі. Складається враження, що, у міру розвитку подій, дехто у цих поважних інституціях починає політично «тверезіти».*

«Чеченська епопея» Кремля чим далі, тим більше змішує політичні карти у «російській колоді». Кожен наступний «воєнний» день приносить нові несподівані повороти у розвитку не тільки внутрішньої, а й зовнішньополітичної лінії нинішнього керівництва РФ і його опонентів.

По суті справи, боротьба за цілісність держави й відновлення законності та правопорядку стали гаслами нової передвиборчої кампанії, яка офіційно ще не розгорнута, але де-факто вже йде повним ходом. Прикладів цьому не злічити у діяльності і вищої виконавчої, і вищої законодавчої властей, і окремих політичних лідерів.

«Засвітився» спікер Ради Федерації В. Шумейко, котрий мовби ненароком зронив перед калінінградськими виборцями фразу про своє можливе висунення кандидатом на президентський пост. Не забуває про мурманчан міністр закордонних справ А. Козирєв, який дозволяє собі у північному порту висловлюватися куди визначеніше, аніж на міжнародних самітах. А тепер і Г. Явлинський активно заговорив про вибори. Кілька днів тому, атакований групою журналістів у Думі, він висловився так: вибори йтимуть за критеріями довіри до кандидатів й оцінки здатності виконати те, що людям потрібне. Вибирати у нашій ситуації доведеться не між програмами, тому що різниця між ними буде дуже маленька, на рівні слів, а між тими, кому ви повірите, у чиї руки ви можете віддати долю свою й дітей. Не менш відвертим виявився Григорій Олександрович і в оцінці ситуації довкола чеченської кризи: цілісність Росії є найважливішим пріоритетом моєї країни. Але я при цьому точно знаю, що зроблене у Чечні якраз суперечить цілісності Росії, спрямоване на її розвал і поведе до посилення дезінтеграційних процесів з колишніми республіками СРСР.

Створюється відчуття, що яскравою ілюстрацією цього аналізу Явлинського стали останні кроки вищого кремлівського керівництва.

Наростаючий потік звинувачень з боку західних політичних діячів, потужний натиск з боку «республіканського» Конгресу США, критика навіть з боку таких друзів Б. Єльцина, як німецький канцлер Г. Коль, примушують нинішню російську адміністрацію всерйоз вносити корективи у свою зовнішню політику.

Ось і доводиться констатувати: бліц-візит О. Сосковця до Києва, відмова від жорстких вимог подвійного громадянства, декларування «поглиблення відносин» з Україною можна цілком розцінити як зміну вектора зовнішньої політики РФ, зміщення її акцентів зі співробітництва з Заходом на тверезіший і прагматичніший підхід до «близькозарубіжних» проблем.

1. Життєвий простір для України

***МАЮЧИ** територіальне сусідство й величезної довжини спільні кордони з Росією — країною, з безперечною перевагою в природних, людських, економічних і військових ресурсах, Україна «приречена» на мирні, дружні відносини з нею.*

З розпадом тоталітарної системи на теренах колишнього СРСР розпочався важкий і тривалий процес становлення на величезних територіях Європи та Азії справжньої свободи й демократії, реалізації народами невід'ємного права на самовизначення.

За часів «холодної війни» Україна була об'єктом геополітичної стратегії як частина цілісної системи за умов поділу світу за ідеологічними ознаками і відповідних державно-політичних режимів. Основними ознаками того періоду були існування біполярної системи, жорстка субординація держав-суб'єктів світового співтовариства навколо центрів цих систем — США і СРСР.

Після закінчення «холодної війни» з'явилася нова геополітична стратегія, яка охоплює весь світ. Перед Україною постає проблема вироблення особистої геополітичної доктрини як значного суб'єкта в геополітичній системі післяблокового періоду. Головною її метою має бути створення такого життєвого простору, необхідного для утвердження України на світовий арені, що міг би забезпечити повноцінний розвиток її народу.

Головною причиною зволікання у визначенні геополітичної доктрини України й пошуку пріоритетів у зовнішній політиці є внутріполітична боротьба і вплив проросійських сил на державні інститути України. Серед політичних партій, впливових політичних формувань і рухів, визнаних авторитетів і навіть у найвищих гілках влади немає єдності поглядів на геополітичні пріоритети, наукового підходу до цієї проблеми.

Щоб знайти своє місце в сучасному геополітичному просторі, Україні, звичайно, довелося зіткнутися з інтересами інших держав — суб'єктів міжнародних відносин, які можна, в свою чергу, розділити на дві групи.

Це США і Росія, яка претендує на роль єдиного і незаперечного правонаступника СРСР, його амбіцій та активів.

Це також країни, що вийшли з-під впливу колишнього Радянського Союзу й зіткнулися з проблемою вироблення власної геополітичної доктрини. Більшість із них є географічними сусідами України й суперниками на європейському геополітичному просторі, де перехрещуються інтереси усіх без винятку держав, котрі спроможні грати помітну роль на світовий арені.

Ані США, ані Росія ніколи не змиряться з тим, що вони перестануть бути центрами світової політики, як було при біполярному розподілі світу. Значні впливові політичні сили в Сполучених Штатах вважають, що після розпаду СРСР США залишилися єдиною супердержавою і світовим суддею, з чим усі зобов'язані рахуватися, що не може не дратувати не лише Росію, а й багатьох країн — союзників по НАТО. Обидві супердержави добровільно ніколи не відмовляться від того впливу, який вони отримали над своїми союзниками й суперниками, і над усім світом під час «холодної війни». Тут слід врахувати закономірність, яка спостерігалася протягом усієї світової історії, й у першу чергу — європейської.

Вільям КОЗАК.

(Продовження буде).

ЗАКОЛОТ НЕ ПРОЙШОВ

***ДРУГОГО** грудня минулого року в Італії мав відбутися державний переворот. Таку сенсаційну заяву зробив сенатор Донато Манфрої. Він стверджує, що того дня, на який було призначено загальний страйк, до італійської столиці мали бути введені війська й оголошено військовий стан. Останньої миті профспілки відмінили страйк, і в результаті путч не відбувся.*

У запиті сенатор повідомив про те, що існував план дестабілізації ситуації в країні, запровадження цензури та інших антидемократичних заходів. Хоча Манфрої не розкрив джерел такої інформації, проте запевнив, що готовий повідомити про них спеціальній слідчій комісії.

Усі «силові» міністри італійського уряду поспішили оголосити заяву сенатора «цілковито необґрунтованою». Однак розглядом запиту займеться парламентська комісія з нагляду за діяльністю спецслужб.

Олексій БУКАЛОВ.

На знімку: сенсації сенатора не порушили звичного ритму на вулицях італійської столиці.

Вчіться, пане полковнику...

***ПЕРШИМ** власником стипендії імені Манфреда Вернера став полковник Анатолій Андрієвський з України, повідомило посольство Великобританії в Україні.*

Її ініціювало Британське міністерство закордонних справ. Стипендія присуджується офіцерові або цивільній особі із країн — членів програми «Партнерство заради миру».

Анатолій Андрієвський отримав запрошення на курси Королівського коледжу оборонних досліджень. Витрати взяло на себе міністерство закордонних справ Великобританії. Крім того, воно влаштовує триденну програму спонсорських візитів, під час яких полковник Андрієвський зустрінеться з офіційними особами МЗС, Міністерства оборони та відвідає провідні британські компанії.

Леся ДУБОВА.

Мій ласкавий і ніжний... кабан

Це ж треба!

Будинок американця Ніка Діджіамо перетворився на справжній свинарник. А життя різко ускладнилося в усіх відношеннях. Виною всьому — от іронія долі — реалізована мрія дитинства. З 8 років Нік мріяв мати домашню тварину, але не собаку чи кицьку. А порося. Довго підшукував мініатюрного п'ятачка. І все ж таки Фідо — любов з першого погляду — перевершив усі сподівання Ніка.

Зараз свиня тягне на всі 90 кілограмів. Довелося поступитися їй спочивальнею і переїхати на диванчик у вітальні, бо Фідо сильно рохкав уві сні. Та що там спочивальня. Нік змушений був переїхати до іншого міста, бо за місцевими законами Разерфорда в штаті Нью-Джерсі заборонено тримати сільськогосподарських тварин як домашніх.

На новому місці поки що все спокійно.

Фідо вплинув і на стосунки господаря-холостяка з прекрасною статтю. Прийняти обов'язкову умову, «якщо подобаюся я, то й моя свиня», поки що ніхто не зміг. Так і живуть, як і раніше, вдвох Нік і Фідо. Люблячі душі. І чимось вони навіть схожі зовні.

На знімку: Ніку та Фідо довелося переїхати до іншого міста.

ПОГЛЯД У XXI СТОЛІТТЯ

За прогнозами Міжнародного інституту ділової інформації і рекламно-видавничої фірми «Євроіндекс», 1995 рік стане роком систем інтеграції. Київ, як і Москва, Брно і Будапешт, буде одним з найбільших східноєвропейських центрів виставок комп'ютерних технологій.

З 20 по 25 лютого у Києві проходитиме Міжнародна комп'ютерна експозиція «EnterEX — Сучасні інформаційні технології», що стала вже традиційною. З усіх виставок, що проходили раніше, «EnterEX-95» буде найбільш представницькою. Поряд із зарубіжними китами комп'ютерного бізнесу, зацікавленими в перспективному українському ринку, демонструватимуть свою продукцію провідні українські компанії. Під час виставки, яка експонуватиметься у центрі виставок і ярмарків, експерти різних країн проведуть наукові семінари.

Інна ХАЛІФ.

Сторінку підготував Сергій ДАНИЛЕНКО. Тел. 441-83-99.

Хроніка. Факти. Події

● *Вашингтон*

Болгарія плюс США...

«Ми покладаємо великі сподівання на розширення співробітництва зі США», — заявив Президент Болгарії Желю Желев під час перебування в американській столиці. На чолі державної делегації у Вашингтоні він провів переговори з Білом Клінтоном та іншими офіційними особами США, а також представниками американських бізнесових кіл.

● *Абу-Дабі*

Чи подарують гріхи Саддаму?

Катар закликав арабські країни зняти претензії до Багдада, висунуті після кризи 1990–1991 року в Перській затоці. «Ми маємо поставитися до Іраку гуманно і повернути його до арабських рядів, щоб повернути потім у міжнародне співтовариство», — заявив міністр закордонних справ Катару шейх Хамад бен Джасем бен Джабер Аль Тані в інтерв'ю катарському телебаченню. «Хіба можемо ми миритися з нинішнім приниженням іракського народу, що є ганьбою для арабів?» — спитав він. На відміну від інших арабських держав Перської затоки, Катар після іракського нападу на Кувейт 1990 року зберіг добрі стосунки з Багдадом.

● *Рим*

Екс-прем'єр з мафією не співробітничав?

Адвокати колишнього прем'єр-міністра Італії, довічного сенатора Джуліо Андреотті надали до обласного суду міста Палермо (Сицилія) документ обсягом у 320 сторінок, в якому спростовано всі звинувачення, пред'явлені їхньому підзахисному. Андреотті ніколи не співробітничав з мафією і не надавав протегування сицилійським кланам, жодного разу не зустрічався з їхніми босами, всі свідоцтва мафіозі, які «розкалялися», не заслуговують на жодну довіру — ось основні положення документа. Адвокати Андреотті також стверджують, що справа сенатора не підлягає юрисдикції палермських органів правосуддя і потребує перенесення судового процесу до Рима.

● *Загреб*

Стріляють...

Командування сил ООН з охорони (СООНО) вважає відповідальною за порушення угоди про припинення вогню в Сараєво сербську сторону, проте вказує на те, що вона була спровокована мусульманами. Як уже повідомлялося, сербські війська обстріляли позиції мусульман у районі єврейського цвинтаря, колишнього місця запеклих бойових сутичок. Разом з тим, як заявив офіційний представник загребського штабу СООНО, сербський обстріл став відповіддю на провокаційні дії мусульманських солдатів, які, скориставшись перемир'ям, спорудили новий бункер за 50 метрів на північ від цвинтаря.

Японія і США: нові військові технології

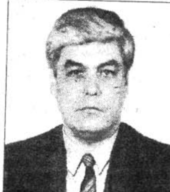
ДОМОВЛЕНІСТЮ кинути фінансові ресурси й технічний потенціал двох найбільш сильних економічно держав світу на спільну розробку лазерної зброї, керамічних двигунів для танків та інших новітніх військових технологій завершились у Пентагоні японо-американські військові переговори.

Досягнуто угоди про розширення (з нинішніх 6 до 12) кількості проектів із спільної розробки фахівцями двох країн найсучасніших озброєнь.

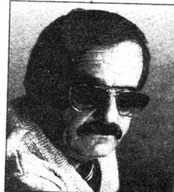
Окрім створення лазерної зброї й танкових двигунів, нові напрями військово-технічного співробітництва США і Японії містять ще розробку нових видів сталевого покриття для підводних човнів, удосконалення технології щодо виявлення підводних човнів й визначення місць «поховання» наземних мін, проведення досліджень з підвищення технічних характеристик винищувача F-15.

Кіодо Цусін.

МІЖ НАМИ, СУСІДАМИ

Українсько-російські відносини: проблеми і перспективи

Розмову ведуть директор Національного інституту стратегічних досліджень Сергій ПИРОЖКОВ та оглядач «Голосу України» Володимир САВЦОВ.

ВОЄННА доктрина сучасної Росії твердить, що її «національні інтереси» охоплюють весь геополітичний простір колишнього СРСР. Під відповідним гаслом здійснює свою політику офіційна Москва. У цьому — небезпека для України.

Водночас, небажаним для національних інтересів України є процес дезінтеграції самої Росії, оскільки він, з одного боку, дедалі посилить шовіністичні, авантюристичні настрої у Москві, а з іншого — дезорганізує систему її політичних та економічних зв'язків з сусідами. Це негативно відіб'ється на відносинах між Україною і Росією. Вони повинні грунтуватися на цивілізованих засадах міжнародного права та взаємовигідного співробітництва.

В.С. Нині лунають голоси відносно того, що Чечня — це пролог розпаду Росії. Звичайно, поживемо — побачимо. Але,як на мене, райдужною таку перспективу не назвеш. Зникнення з політичної карти Радянського Союзу було благом як для народів, які «об'єднувала» імперія, так і для усього світу. Що ж до Росії, то її розпад стане спільним лихом. Розгул великодержавництва у Москві, вимоги «нового збирання земель» не дадуть спокійно спати нікому. Росія постане як роздратована поразками, політично нестійка країна, до того ж наїжачена тисячами ядерних боєголовок. Інакше кажучи — для будь-кого непередбачувана й небезпечна.

С.П. Проблему Чечні слід розглядати у контексті процесу, який почався після 1989 року, коли стала розкладатися радянська імперія. Відбувався цей процес за класичною схемою — спочатку відпали країни — члени «соціалістичної співдружності», потім розпався СРСР, а тепер починається процес дезінтеграції самої Росії, оскільки вона занадто — при своїх масштабах — неоднорідна за населенням.

Світовий досвід вчить, що імперію зберігали протягом певного часу, діючи виключно з позиції сили. Наочний приклад — Чечня. Якщо ж зважити на інтереси України, то їй процес розпаду Росії невигідний, оскільки він викликає дезорганізацію зв'язків РФ з сусідами, які проживають за межами конфлікту. До того ж, застосування сили у самій Росії не виключає такого ж підходу і до них, у тому разі, коли Москва оцінить їхню політику як таку, що суперечить «національним інтересам» РФ. Згадаймо: у воєнній доктрині Росії, прийнятій позаторік, записано, що ці «національні інтереси» охоплюють весь геополітичний простір колишнього СРСР.

В.С. Претензія на ідентичність «життєвих інтересів» СРСР і Росії є одним з головних «аргументів» певних сил у Москві, зокрема тих, яких аналітики нині об'єднують у «партію війни», характеризують як «яструбів». Воєнна невдача Росії у Чечні обов'язково каталізує їхню діяльність, приверне до них прибічників, посилить імперські настрої. Плюс, звичайно, дедалі зростатимуть сила і вплив російських військових та тамтешнього ВПК. Тобто, політичний тиск на сусідів примножиться воєнним. Це може значною мірою ускладнити російсько-українські відносини, підтвердити логічність позиції тих кіл в Україні, які виступали проти її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ).

С.П. Свого часу Росія проголосила себе правонаступницею СРСР і, зокрема, завдяки цьому зайняла місце постійного члена Ради Безпеки ООН. Тоді ніхто у світі проти цього не заперечував. У Москві зробили відповідні висновки про «закономірність» власної політики (такої ж, як і з боку СРСР) щодо забезпечення відповідних «зон впливу», права вирішувати, хто де правий та ін. Отже, імперські амбіції живі. І саме у них я вбачаю найбільшу небезпеку для України. Щоправда, сьогодні російська військова еліта і тамтешній ВПК з об'єктивних причин ще не можуть претендувати на роль «наддержави» і «держави у державі», як це було в СРСР. Але вони пнуться до влади. Що ж до ДНЯЗу, то приєднання до нього не залежало від відносин України з Росією, оскільки було засобом позбутися ядерної зброї, яка містилася на нашій території. Україна не була спроможна ані утримувати цю зброю, ані користуватися нею, оскільки центри управління були за кордоном. До того ж, в іншому разі, світ сприймав би саму Україну як носія «ядерних» амбіцій з усіма негативними для її іміджу наслідками.

В.С. Офіційно Росія декларує свою демократичність, відповідно — повагу до права, до волевиявлення народів тощо. Проте введення військ у Чечню певною мірою ставить такі декларації під сумнів. За цих умов чи не варто прислухатися до тих, хто висловлюється проти укладення широкомасштабного україно-російського договору, інших угод, оскільки, мовляв, Москві не можна вірити? До того ж, «зависає у повітрі» і цінність гарантій, які Росія дала Україні в контексті приєднання нашої держави до ДНЯЗу.

С.П. Не можу погодитися з думкою про те, що застосування Росією сили щодо власного народу є перешкодою для розробки й укладення згаданого договору. Справді, Чечня є прикладом антидемократичного процесу у РФ. Але з цього не випливає, що Україна, у свою чергу, не повинна вести з Росією діалог відповідно до норм міжнародного права. Більше того, цей діалог треба розширювати з метою підписання широкомасштабного договору. Якщо ми відмовимося від такої політики, то можемо перекреслити перспективу надалі здійснювати будь-які договірні, правові відносини зі східним сусідом. Хоча, безперечно, нинішні події у Росії можуть негативно впливати на цей договірний процес. Що ж до гарантій Україні з боку Російської Федерації відповідно до ДНЯЗу, то слід пам'ятати, що вона давала їх не в односторонньому порядку, а в міжнародному контексті — разом зі США, Великобританією, іншими ядерними державами. Москва не в змозі сама вирішувати долю цих гарантій, оскільки на неї чинитиметься відповідний тиск: Росія зобов'язана щодо цих гарантій не лише перед Україною, а й перед світовим співтовариством.

Тепер про широкомасштабний договір. Той факт, що Росія протягом тривалого часу не погоджувалася з гарантуванням кордонів України, свідчить про те, що вона не вважала нашу державу суверенною і недоторканною. Звичайно, Україна — не Чечня. Але певні аналогії — у контексті міжнародного права — нашій державі слід провести.

В.С. Західні аналітики вже встигли провести паралель між російським вето у Раді Безпеки ООН на додаткові антисербські санкції і штурмом Грозного. Тобто, вони простежують прямий зв'язок між антимусульманською позицією Москви в колишній Югославії і вторгненням у Чечню. Здійснюючи його, російське керівництво вирішило продемонструвати 18 мільйонам мусульман, які живуть у РФ, своє ставлення до них і взагалі показати, «хто в хаті хазяїн». Є підстави побоюватися, що цей фактор може вплинути на політику Москви щодо татарського народу Криму. До речі, знову-таки, Чечня і Крим викликають певні аналогії...

С.П. Ставлення Росії до власного мусульманського населення і кримських татар — це різні речі. Адже одні живуть у самій РФ, а інші є складовою частиною суверенної України. В ООН відбулася демонстрація російської солідарності з сербами. Але чи ототожнює Росія усіх «своїх» мусульман з народом Чечні — це ще під запитанням. Адже до РФ входять Татарстан, Башкортостан та інші суб'єкти, де більшість населення сповідує іслам. А щодо них, на щастя, проблем не виникає. Що ж до кримськотатарського народу, то Росія ніколи не ставила перед собою завдання відстоювати його інтереси. Навпаки, під приводом захисту «російськомовного населення» Криму Москва завжди активно втручалася у ситуацію на півострові. Хоча насправді, враховуючи цілком нормальне, якщо не більше, становище росіян у Криму (до речі, надійно захищених українським законодавством), можна з упевненістю твердити, що інтерес Росії у Криму полягає, перш за все, у збереженні там баз та інфраструктур Чорноморського флоту, підпорядкованих Москві. Що ж до паралелей між Чечнею і Кримом, то я вбачаю їх у тому, в який спосіб вирішуються проблеми цих регіонів. Якщо Росія застосувала у Чечні грубу силу, то Україна, навпаки, послідовно вирішує кримську проблему цивілізовано, мирним шляхом. Коли б Росія вдалася у Криму до аналогічного з Чечнею підходу, то її внутрішня проблема перетворилася б на зовнішню, і у справу втрутилися б інші держави, міжнародні організації, які свого часу гарантували цілісність України.

В. С. Чи не здається вам, що наша розмова мала дещо песимістичний характер?

С. П. До обговорюваної нами проблеми слід ставитися спокійно, виважено, щоб урахувати її уроки на майбутнє, зокрема в інтересах подальшого державотворення у самій Україні. Інакше кажучи — щоб у Києві не робили тих помилок, яких уже припустилася Москва. Що ж до безпосередніх відносин між нашими державами, то я вірю, що у них ніколи не буде застосована сила, а пануватиме цивілізований договірний процес.

Економіка

Довершеності поки що немає. Але є завершеність

***У** КИЄВІ почав діяти Український центр сертифікатних аукціонів, а це означає, що набула завершеності нова система приватизації. Тож не дивно, що ця подія привернула увагу численних гостей та фахівців. Зокрема, крім голови Фонду держмайна України Юрія Єханурова та директора Українського центру Богдана Буци у церемонії відкриття взяв участь перший віце-прем'єр-міністр з питань економічної реформи Віктор Пинзеник, голова Комісії Верховної Ради України з питань економічної політики та управління народним господарством Олег Таранов, народний депутат України Наталія Вітренко, посли ряду іноземних держав та представники міжнародних організацій. Розпочалася церемонія відкриття центру ритуальним освяченням, тож будемо сподіватися, що з Божою допомогою наші приватизаційні сертифікати буде вкладено у підприємства, які процвітатимуть, даючи такий прибуток, щоб вистачило і на життя, і на свічку у храмі Божому.*

Центр, розташований у Києві на проспекті Червоних козаків, 6, за словами Президента України Леоніда Кучми, слугуватиме електронним мозком для приватизаційних аукціонних центрів країни, що, як відомо, вже стали до ладу у Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській та Хмельницькій областях і розпочали збирати заявки. Днями такий центр відкриється для жителів Київщини, а до кінця березня системою регіональних центрів та пунктів прийому заяв планується охопити всю територію держави. В Українському центрі перший аукціонний підрахунок має відбутися вже найближчого місяця, і таким чином буде визначено вартість акцій перших 56 підприємств. Причому цілком можливо, що на перших учасників приватизаційних аукціонів чекатимуть непогані результати — це може бути пов'язане із тим, що поперваx буде не дуже багато бажаючих узяти участь в аукціоні, а отже, той, хто не чекатиме, щоб подивитися, як то воно буде, зможе отримати значну кількість акцій. Але може статися і навпаки. Щодо підприємств, то, зокрема, в Київській області, — це акціонерні товариства «Київський завод художнього скла» (вироби з кришталю), «Київенергобуд» (будівництво та реконструкція промислових та житлових об'єктів), «Промзв'язок» (засоби зв'язку), «Київметалопром» (металеві профілі, напівфабрикати, штампи, пресформи), «Готель Театральний». Це тільки деякі з них, а загалом інформація про підприємства, акції яких виставлятимуться на аукціон, друкуватиметься у газеті Фонду держмайна «Відомості приватизації». Крім того, її буде надіслано до всіх регіональних аукціонних центрів та приймальних пунктів, де кожен бажаючий зможе одержати компетентну консультацію щодо підприємств, акції яких виставлено на аукціон. Планується опублікувати список ще 150 підприємств, які виставлятимуться на другому аукціоні, а згодом ще 600.

Під час прес-конференції, що відбулася після церемонії відкриття «Українського центру», Юрій Єхануров зазначив, що цим уперше підводиться економічне підгрунтя під поняття єдиного українського народу, оскільки тепер мешканець Донецька зможе стати власником акцій львівського підприємства, а мешканець Львова — кримського тощо. Створення центру робить процес приватизації прозорим та відкритим і зводить до мінімуму можливість «прихватизації», дає змогу провести акціонування великих підприємств та створити систему їх післяприватизаційної підтримки. Бо, за словами Юрія Єханурова, приватизація через приватизаційні рахунки тому й не йшла, бо виявилася надто складною й неефективною: теоретично участь у відкритій передплаті на акції підприємств, пропонованих до приватизації, міг узяти кожен, а практично процедура була настільки громіздка, що мало у кого вистачало на це сил та терпіння. Якщо до цього додати майже відсутність інформації та недосконалість механізму підготовки підприємств до приватизації, то стане зрозуміло, чому вона ніяк не могла набрати темпів. Нині діє набагато простіша процедура.

— Щоб реалізувати своє право на приватизацію, — каже директор Українського центру Богдан Буца, — слід у відділенні Ощадбанку за місцем проживання одержати приватизаційний сертифікат, прийти до регіонального центру сертифікатних аукціонів чи пункту прийому заяв і, обравши підприємство, акції якого виставлено на аукціон, подати заявку на їх придбання. Можна також довірити зробити це фінансовому посереднику — довірчому товариству чи інвестиційному фонду. Різниця полягає лише в тому, що посередник має право обумовити ціну, за якої він згоден придбати акції, а конкретний громадянин — ні. Це пояснюється тим, що посередник оперує великою кількістю приватизаційних сертифікатів, а тому в нього і ризик більший. Таким чином протягом місяця з дня публікації списку підприємств інформація про заявки накопичується у регіональних центрах і модемним зв'язком передається до Українського центру, де відбудеться аукціон. Саме там на підставі співвідношення виставлених на аукціон акцій підприємств і заявок на їх придбання визначатиметься вартість акцій. Передбачено, що кожен учасник має одержати не менше однієї акції. Про результати аукціону учасників повідомляють у місячний термін. Таким чином громадянам варто усвідомити, що приватизаційний сертифікат є неподільним і може бути використаний лише один раз, але існує кілька можливих варіантів його використання. По-перше, можна придбати акції підприємства, на якому ви працюєте, якщо воно підлягає приватизації. По-друге, придбати сертифікати одного з інвестиційних фондів. Потретє, доручити придбати акції підприємства, що приватизується, довірчому товариству. І по-четверте, ви можете придбати акції на сертифікатному аукціоні. Тож залишається побажати, щоб вартість куплених громадянами України акцій із Божою поміччю зросла у багато разів.

Але, як кажуть, поживемо — побачимо, бо хоч нова система й набула завершеності, але до довершеності їй ще дуже далеко. Зокрема, поки що є всі підстави вважати, що саме оця недовершеність системи може спричинити нічим не обгрунтоване підвищення цін на акції внаслідок недотримання паритету між попитом і пропозицією. Проте, як зауважив під час прес- конференції Олег Таранов, скільки триватиме приватизація, стільки відбуватиметься її вдосконалення. Та чи піде на користь оте перманентне вдосконалення?

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Спорт

«Металург» виходить із штормів

***У** ХОДІ першого кола футбольний клуб «Віктор» із Запоріжжя (на той час його команда упевнено лідирувала в другій лізі) об'єднався з ФК «Металург», який так само упевнено посідав останній рядок у турнірній таблиці вищої ліги. В одному з інтерв'ю відомий фахівець, нинішній наставник «Металурга» Олександр Томах підкреслював:«Не піди керівництво ФК «Металург» на цей крок, під загрозою опинилися б не тільки «прописка» у вищій лізі, а й саме існування команди, яка має славну історію. Це розцінювалося б як злочин по відношенню до долі запорізького футболу»...*

Свого часу Томаха незаслужено образили. А він, щоб довести власний професіоналізм, велику любов до футболу, доклав чимало зусиль, аби на світ з'явився ФК «Віктор». Йому говорили, що він — божевільний, бо в місті вже було дві команди вищої ліги. Але Олександр Олександрович та його однодумці й опікуни мети досягли, а нова команда виборола право виступати у другій лізі.

— Мало хто вірив, що приватна багатопрофільна фірма «Віктор» на чолі з президентом Віктором Огаренком потягне «футбольного воза», — розповідає О.Томах. — Крокувати до задуманого нам допомагали не манна небесна, а палка любов до гри, навіть фанатизм. Звичайно, перед «Віктором» ставилися конкретні завдання. Для їх досягнення розробили кілька програм. Одна з них — об'єднання з «Торпедо» або «Металургом». Інша — власними зусиллями крокувати до вищої ліги.

— Але ж для цього потрібні роки...

— Звичайно. А ще й кошти величезні. На цьому шляху ми розгубили б чимало хороших виконавців, які не погодилися б довго чекати. Скажу й про те, що уважно стежили за виступами «Торпедо» й «Металурга». І рівень гри, який демонстрували обидва колективи, відверто, гнітив. Не треба бути провидцем, щоб передбачити розвал.

— В обох колективах?

— Ні. В «Торпедо» надійна база. Директор автозаводу Євген Іванович Кравчун, біля якого зібралися вірні футбольні сили, ніколи б не допустив, щоб його команда скотилась до принизливого становища. А «Металургові» об'єднатися пропонували ще перед початком сезону. І лише тоді, коли колектив опинився практично в безвиході, згадали про нашу пропозицію, і об'єднання відбулося.

— І не страшно було вам іти в команду, де тренери і гравці місяцями не отримували зарплати, де фактично відбувався страйк?

— Ризик, звичайно, був дуже великий. Але разом з Віктором Огаренком ми сіли за стіл і розібралися в ситуації. Потім порадилися з друзями, заручилися підтримкою директорів багатьох підприємств, банківських структур. І — мов у вир головою: до роботи приступили за п'ять днів до матчу з рівненським «Вересом».

— Тоді вирішили змінити половину складу, виставивши одразу вчорашніх «вікторівців»...

— Якби за моєю спиною не було такого надійного тилу, як «Віктор», то, мабуть, ситуацію врятувати було б уже й неможливо. А оновлений «Металург» стрибнув, здається, вище самого себе. Ми тоді перемогли «Верес» — 1:0, взяли гору над «Чорноморцем» — 3:1, добилися почесних нічиїх із «Динамо» — 2:2, «Дніпром» — 1:1 і «Таврією» — 3:3...

— Хочеться вірити, що під час зимових канікул вам удалося зробити чимало.

— Добре усвідомлюю, що самому з усією роботою не впоратися. Буде наша команда заможною, то до нас проситимуться гравці. В іншому разі на щось серйозне розраховувати не варто. Ми маємо створити солідний клуб і працюємо над цим ретельно. Але поки що не розкриватиму карти. Займатися цим і водночас тренувати команду — пуття буде мало. Тому вирішив запросити до «Металурга» авторитетного тренера, якому довіряю, якому також набридло кочувати. Це мій колишній партнер по «Дніпру» Леонід Колтун. Я — головний тренер, а Леонід — старший. Саме він на 95 відсотків займатиметься тренувальним процесом.

Нам доведеться боротися за виживання. Отож, не відмовилися від досвідчених футболістів. Запросили Олександра Гуйганова, Олега Деревинського та Руслана Колоколова з Шепетівки, Олега Шаповалова з нашої області, Олега Голованя з Марганця, Олексія Чередника, знайомого вболівальникам по виступах у «Дніпрі», Ігоря Коляду та Олександра Чернявського з Каховки, нарешті — Олега Капустникова з Казахстану. Не виключаю, що цей список може поповнитись. Багато залежатиме від економічного становища клубу, яке сьогодні ще далеке від стабільного.

— А за новачків, напевно, довелося сплатити кругленькі суми?

— Якщо відверто, то ми не заплатили за жодного. Стараємося брати тих, у кого завершилися контракти. Хоча за декого ще доводиться вести переговори. Вірю в те, що порозуміємося. Сподіваємося на допомогу нашого головного спонсора — металургійного комбінату «Запоріжсталь», який очолює Віталій Антонович Сацький. Якби не він, то й команди могло б сьогодні не бути. Не відвернулися від нас алюмінієвий комбінат (директор Іван Михайлович Бастрига), банк «Еліта» (керуючий Ігор Володимирович Сергієнко), управління МВС області та міста. А ми постараємося, щоб «Металург» тримався на плаву за будь-яких штормів.

Володимир ДУПАК.
Запоріжжя.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 529471.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311031.